

Nationaal Coördinator Groningen

Vervolg MJP-beleid

Versie

Datum 3 mei 2019
Status Concept tbv MO 8 mei 2019

CONCEPT

Colofon

Projectnaam	Vervolg MJP-beleid
Projectleider(s)	(10)(2e)
Contactpersoon	(10)(2e)
	T (10)(2e)
	(10)(2e) @nationaalcoordinatorgroningen.nl
	Nationaal Coördinator Groningen
	Postbus 3006 9701 DA Den Haag
Auteurs	(10)(2e)
Versie	c1
Bijlage(n)	
DoMuS nummer	19103464

1. Inleiding

In het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (MJP)- wat zijn oorsprong heeft in 2015- is de aanpak van NCG vastgelegd. In de daarop volgende jaren is het MJP jaarlijks geactualiseerd op basis van gewijzigde inzichten, opgaven en governance. Naar aanleiding van het besluit van de minister van EZK om de gaswinning uit het Groningenveld volledig te beëindigen heeft de Mijraad een advies uitgebracht over het vervolg van de versterkingsoperatie. Dit advies is vervolgens vertaald in een uitvoeringsaanpak (Plan van Aanpak voor de versterking). De minister van EZK heeft besloten dat dit plan van aanpak grotendeels in plaats komt van de afspraken over versterken die in het MJP (Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen) zijn gemaakt.

In het Bestuurlijk Overleg van september 2018 is afgesproken dat gemaakte afspraken op andere onderdelen (waaronder dus het MJP) blijven gelden totdat anders is besloten. Eerder is al het besluit genomen de schade-afhandeling anders te organiseren (TCMG) en uit het MJP te halen. De wijzigingen in de inhoud, context, governance enerzijds en de opdracht en mandaat van NCG anderzijds zorgen ervoor dat op meerdere beleidsthema's onduidelijkheid is over de toekomstige invulling en waar dit te beleggen. Dit betekent dat naast de nieuwe versterkingsoperatie, de overige taken uit het MJP om een herijking vragen. De maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep hebben dit onderwerp besproken in het laatste overleg op 7 maart 2019. De bestuurlijke stuurgroep heeft NCG gevraagd om eerst zelf met voorstellen te komen en deze in te brengen in het opdrachtgeversoverleg ter voorbereiding op bestuurlijke besluitvorming. De maatschappelijke stuurgroep wil hierop graag in een aparte sessie adviseren.

Voorliggend rapport beoogt een overzicht en analyse te geven van het huidige MJP beleid. Daarin wordt per thema geïnventariseerd wat toekomstige opgave is en waar deze belegd zou kunnen worden. Ook wordt de onderlinge samenhang inzichtelijk gemaakt. Elk thema kent haar eigen dynamiek en organisatie en de besluitvorming omtrent de toekomstige invulling hiervan kent ook haar eigen proces (met betrokken stakeholders).

2. Aanpak

Doel van dit rapport is een herijking van het MJP-beleid, mede als onderbouwing voor (toekomstige) besluiten voor het vervolg. In het rapport wordt de onderlinge samenhang geschetst en wordt, waar nu al mogelijk, per thema de inhoudelijke richting en opgave beschreven en ook waar deze te beleggen. Een beschrijving per thema is opgenomen als onderlegger in de bijlage.

Om dit doel te bereiken bestaat dit project uit de volgende acties:

1. Duidelijkheid creëren over de opgave en urgentie per thema.
2. Beeld schetsen van de mogelijkheden waar de opgaves/thema's belegd kunnen worden.
3. Een advies voor de korte en lange termijn t.a.v. de punten 1 en 2.

2.1 Uitgangspunten

Afgelopen periode zijn verschillende besluiten genomen die impact hebben op het vervolg van het MJP-beleid. Bij de aanpak van dit project zijn in dat kader de volgende uitgangspunten gehanteerd:

a. EZK neemt aansprakelijkheid/ verantwoordelijkheid van de NAM over
De minister heeft besloten dat zowel de schade-afhandeling als de versterking een publieke aanpak moet krijgen en dat NAM op afstand moet komen. Het transitietraject voor de overgang van privaat naar publiek is in gang gezet. Dit vraagt extra inspanningen om de afspraken en regelingen die met NAM zijn gemaakt opnieuw te organiseren. De impact die dit heeft op de voortgang van de verschillende thema's is hierin verschillend. Vanuit operationele overwegingen lijkt het soms niet doelmatig om NAM er helemaal tussenuit te halen. (bijv. i.v.m. continuïteit van afspraken of aanbestedingsregels).

b. Gewijzigde governance
In het eerste MJP werd een onderverdeling gemaakt in een 3 tal hoofdsporen: Schade, Versterken en Kansrijk. In de huidige governance zijn deze sporen op hoofdlijn verdeeld naar TCMG (schade), NPG (Kansrijk), en NCG (versterken). Dit vraagt om een heldere rolverdeling en onderlinge afstemming. Daarbij wordt opgemerkt dat zowel vanuit operationele overwegingen, als vanuit de Tweede Kamer wordt ingezet op een meer integrale benadering van het schade en versterkingsdossier. Verder wordt ook het opdrachtgeverschap gewijzigd. Voorbereidingen worden getroffen om vanaf 2020 de opdrachtgeversrol voor de versterking van gebouwen door NCG te beleggen bij de gemeenten.

c. Plan van Aanpak Mijnraadadvies
Naar aanleiding van het Mijnraad-advies is een Plan van Aanpak opgesteld voor de versterking van gebouwen waarmee het MJP deels is overschreven. De scope van dit PvA als primaire taak van NCG waarvoor besluitvorming (op hoofdlijnen) is afgerond, is als uitgangspunt voor dit rapport genomen. Inhoudelijk is dit onderdeel nu verder niet meegenomen in dit rapport. Uiteraard is wel de samenhang en relatie met de verschillende MJP-thema's in beeld gebracht.

d. Nationaal Programma Groningen
Het Nationaal Programma Groningen (NPG) is opgericht waarin gewerkt wordt aan het toekomstperspectief van Groningen, zoals ook was opgenomen in het flankerend beleid uit het MJP. Hiermee ligt het voor de hand dat groot deel van de betreffende thema's over gaan naar het NPG. Tegelijkertijd ligt er een sterke relatie tussen het NPG programma en de versterkingsoperatie. Thema's zoals 'erfgoed' en 'energie' zijn voor een deel verweven in het versterkingsprogramma. Dit vraagt om een heldere taakverdeling, afstemming en samenwerking binnen het thema.

e. Inwoner centraal als ordenend principe

Vanuit het perspectief van de bewoners vraagt het aardbevingsdossier om integrale benadering en een duidelijke regie-aanpak. Met het uit elkaar trekken van de verschillende sporen is het van extra belang dat er geen zaken tussen wal en schip vallen en dat afstemming en samenhang bewaakt worden. Dit is niet alleen noodzakelijk voor een goede voortgang op het gehele aardbevingsdossier, maar bovenal van belang voor de kwaliteit (betrouwbaarheid) van de communicatie met (en vertrouwen van) de inwoners.

f. Korte en lang termijn

Vanuit doelmatigheid is het vaak niet wenselijk om in te grijpen op werkzaamheden die zicht hebben op afronding op korte termijn. Als algemeen uitgangspunt wordt daarvoor een jaar gehanteerd (medio 2020), maar ook hier geldt dat dit per thema mogelijk kan verschillen.

2.2 Samenhang met parallelle processen

Naast het vervolg op het MJP-beleid wordt parallel ook gewerkt aan de transitie van de NAM-regelingen waarvoor een Taskforce vanuit EZK aan de slag is. Verder kennen we nog de zogeheten 'knelpuntenlijst'. Deze lijst voorziet in een overzicht van knelpunten, risico's en showstoppers voor de versterkingsoperatie. Met name het vervolg MJP-beleid en transitie van de NAM-regelingen hebben een duidelijke samenhang die in deze rapportage ook wel aan de orde komt. In het opdrachtgeversoverleg is afgesproken dat de verschillende processen goed op elkaar afgestemd worden.

Tot slot wordt momenteel ook nog gewerkt aan aantal zaken die (in)direct ook van invloed zijn op de toekomstige invulling van de verschillende MJP-thema's en waar deze te beleggen. Het betreft o.a. de beleidsregel versterking (TCV), het nieuwe instellingsbesluit NCG, de samenwerking NCG-CVW en ook het missie-visie traject waaraan binnen NCG gewerkt wordt.

2.2 Criteria en randvoorwaarden

Hieronder worden de twee hoofdvragen uitgewerkt in een aantal criteria waar bij de inventarisatie en analyse van de verschillende thema's naar gekeken is.

1. Opgave en urgentie

Per thema is duidelijkheid gewenst over de toekomstige opgave en de urgentie hierbij. Daarbij spelen doorlopende afspraken en programma's een belangrijke rol maar mogelijk ook opgaven waarvoor nog een nadere invulling voor moet komen. Per thema wordt inzichtelijk gemaakt wat de (toekomstige)opgave is en welke urgentie gezien wordt.

2. Toekomstige governance

Per thema wordt gekeken waar deze te beleggen is. Daarbij worden onderstaande criteria gehanteerd.

a. Relatie (voortgang) versterkingsoperatie

De mate van directe invloed op de voortgang van de versterkingsoperatie is van invloed op het bepalen waar het thema in de toekomst belegd kan worden. Als uitgangspunt is genomen dat een sterke relatie met de versterkingsoperatie leidt tot het voortzetten van de deze taak door de NCG. Overigens is het goed mogelijk om

binnen een thema een 'knip' te maken tussen onderdelen die meer en minder een relatie hebben met de versterkingsoperatie.

b. Continuïteit en doelmatigheid:

De gegeven wijzigingen in met name de governance, waarbij NAM zoveel mogelijk uit de processen wordt gehaald, vraagt om een analyse welke impact dit heeft op de voortgang van deze taak/thema. Daarnaast wordt de vraag behandeld of dit leidt tot significant nadeel m.b.t. de continuïteit en doelmatigheid. Zo wordt geadviseerd om activiteiten die zicht hebben op afronding ongewijzigd voort te zetten.

c. Alternatieven

Als nut en noodzaak is erkend, maar een sterke relatie met de versterkingsoperatie ontbreekt wordt welke organisatie het meest logisch is om de uitvoering van de betreffende thema op te pakken. Als er geen passend alternatief is wordt geadviseerd om deze taak vooralsnog bij de NCG te laten totdat wellicht op een later moment een alternatief geboden wordt.

3. Randvoorwaarden

Bij de herijking en opnieuw beleggen van taken en activiteiten zal, indien hierin de richting is bepaald, de voorwaarden waarbinnen dit mogelijk moet worden gemaakt verder worden uitgewerkt. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn: helder opdrachtgeverschap en mandaat, duidelijkheid over rol NAM, financiering, capaciteit en duidelijke afstemmingsafspraken. In de analyse en adviezen zal hier waar mogelijk al e.e.a. over geschreven worden. Verder vormen deze randvoorwaarden bij het vervolg belangrijke aandachtspunten die verder besproken en uitgewerkt moeten worden.

3. MJP-thema's

In dit hoofdstuk wordt per thema een korte schets gegeven van de opgave/urgentie die gezien wordt en waar dit thema in de toekomst mogelijk belegd kan worden.

1. Onderwijs

Het scholenprogramma is een lopend programma dat toeziet op de versterking van 101 scholen en in 2021 moet zijn afgerond. Voortzetting hiervan staat niet ter discussie. NCG is hierin regievoerder. Binnen scholenprogramma zijn per gemeente samenwerkingsovereenkomsten gesloten tussen de gemeente, de betrokken schoolbesturen en NAM. Daarin staan afspraken over de rollen en verantwoordelijkheden m.b.t. realisatie en financiering van bouwkundig versterken, tijdelijke huisvesting en vervangende nieuwbouw. Deze overeenkomsten zijn privaatrechtelijk.

Binnen het scholenprogramma wordt nauw samengewerkt tussen NCG, gemeenten, schoolbesturen, kinderopvang, ministerie OCW, NAM en CVW. NCG heeft geen budgetten. Financiën komen vanuit NAM, gemeenten, schoolbesturen en OCW/EZK. Vanuit gewenste continuïteit van het programma lijkt voortzetting van huidige aanpak en governance meest voor de hand te liggen. Als NCG wel opdrachtgever wordt van CVW voor het scholenprogramma en de financiële stromen niet meer via NAM maar via NCG verlopen, vraagt dit om extra inzet zoals:

- Financieel: beoordeling workorders
- Contractmanagers: Aanbesteding projecten

2. Zorg

Voor het zorgprogramma is op 11 maart het Groninger Zorgakkoord (GZA) ondertekend waarbij afspraken gemaakt zijn voor nieuwe toekomst- en aardbevingsbestendige zorggebouwen. De gemaakte afspraken uit het akkoord moeten de komende tijd verder worden uitgewerkt en 1 juli gereed zijn. Het betreft afspraken over de vernieuwing van de zorg, dus nieuwbouw. Daarnaast zijn er procesafspraken over de versterking gemaakt. Continuering van de uitvoering van het zorgprogramma is urgent zowel voor vernieuwing als versterken. Het betreft kwetsbare doelgroepen en organisaties die een (wettelijke) taak hebben om voor deze mensen te zorgen en de nodige voorzieningen te bieden in het gebied maar niet weten waar ze aan toe zijn door langdurige onzekerheid. De druk is hoog, is ook de conclusie van Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd van afgelopen februari.

De besluitvorming over toekomstige taken en het onderbrengen van de realisatie rondom de vernieuwing wordt deze zomer verwacht. Het programma hiervoor heeft een eigen budget (331 miljoen). Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat er voor het onderbrengen van de versterking van zorgpanden geen besluitvorming wordt voorzien omdat het bij kerntaak van de NCG hoort. Wel wordt er de komende periode besluitvorming voorbereid over de planning, capaciteit en een workorder voor uitvoeren van de herbeoordeling van de liggende VA's. Ook worden voorbereidingen getroffen voor de uitvoering, voorwaarden en afspraken rondom versterken, tijdelijke huisvesting etc. Dit gebeurt met alle betrokken partijen.

3. Erfgoed

3.1 Het Erfgoedprogramma

Het Erfgoedprogramma is gepubliceerd op 20 juli 2017. Het is een leidend beleidsdocument in de opgave van behoud en herstel van het cultureel erfgoed in de regionale aardbevingsproblematiek van schade en versterken. Het beschrijft de gezamenlijke aanpak waarin lokale, provinciale en rijksoverheden samenwerken op

regionaal niveau en waar alle partijen zich aan hebben gecommitteerd. Enerzijds betreft het activiteiten en afspraken die te maken hebben met de instandhouding van erfgoed: borging monitoring, financiële regelingen onderhoud, kaders versterken en ondersteuning d.m.v. het Erfgoedloket. Anderzijds houdt het zich bezig met de actuele ontwikkelingen rondom erfgoed zoals de veranderde versterkingsopgave, erfgoed en schade maar ook ontwikkelingen die onder "kansrijk" vallen. Te denken valt onder andere aan herbesteding, verduurzaming, vakmanschap; onderwerpen die nu vallen onder het NPG.

Gezien bovengenoemde afspraken binnen het Erfgoedprogramma is het voortzetten van de taken van de NCG hierin vanzelfsprekend. Door de koppeling met het NPG zal het zwaartepunt van de inzet vanuit NCG binnen het programma verschuiven.

- Voor alle initiatieven, producten en acties die een koppeling met de versterkingsopgave inhouden blijven de taken onverkort van kracht.
- Daar waar het de inzet van cofinanciering van gelden i.r.t. het NPG betreft zullen de provincie, gemeenten en OCW meer de regie moeten nemen. NCG zal daar bij betrokken moeten worden vanwege de mogelijke koppelingen van de inzet van deze budgetten en regelingen met de versterkingsopgave.

NCG kan hierbij de nodige signaleringsfunctie bij uitvoering blijven borgen. Dit zodat mogelijke beleidsontwikkelingen rondom de versterkingsopgave voor erfgoed snel en doelmatig gecoördineerd, uitgewerkt en geïmplementeerd kunnen worden.

3.2 Onderzoeksmethode Calvi

Afgelopen jaar zijn conform de onderzoeksmethode Calvi 52 rijks monumentale kerken binnen de oude 0,2 PGA-contour beoordeeld met de vraag of zij voldoen aan de NPR 2017. Het betreft een beoordelingssystematiek via de "macro elementen" principe. Doel van het programma was om te onderzoeken of de methode van Calvi leidt tot een versnelling en kan bijdragen aan de prioritering in de versterkingsopgave. Daarnaast zou worden onderzocht of de methode ook toegepast kan worden op andere gebouw typologieën. De methode is eind 2018 door de Technische Commissie gevalideerd aan de NPR 9998, deze methode voldoet.

Omdat het programma een verder vervolg vraagt heeft EZK het verzoek tot een vervolg van dit programma, als werkorder uitgezet richting NAM. Dit houdt in dat alle kerken die nog geen uitgebreide opname en beoordeling hebben gehad die nu alsnog krijgen. De uitkomsten van de vijf kerken die al wel dit traject hebben doorlopen zullen gespiegeld worden. Verwachting is dat we binnen een jaar van alle kerken die aan het vervolgprogramma willen meedoen, een uitgebreide opname en beoordeling conform NPR 2018 hebben. Kerken die als niet veilig worden beoordeeld zullen toegevoegd worden aan de prioriteringslijst. De onderzoeksvraag of deze methode toegepast kan worden op andere typologieën en hoe die zou kunnen worden geïmplementeerd wordt dit jaar parallel aan de opname en beoordelingen opgepakt.

4. MKB

Het MKB is onderdeel van de reguliere versterkingsoperatie en kent geen aparte aanpak. Tegelijk geldt dat bij het MKB diverse specifieke vraagstukken spelen ten aanzien van zowel versterking als schade. NCG heeft EZK voorgesteld om vanuit de reguliere versterkingsoperatie van de NCG een specifieke aanpak voor het MKB (en ook voor Agro) te ontwikkelen, waarin de versterkingsoperatie leidend is bij de afstemming en samenhang met schade-afhandeling en toekomstperspectief (wat elders is belegd). In uitwerking zal gekeken moeten worden hoe dit inhoudelijk is in te richten en waar welke taken belegd worden.

5. Agrarische sector

De versterking van agrarische gebouwen valt onder de reguliere versterkingsoperatie. De kaders voor versterking worden aangepast zodat deze ook

bij agrariërs kunnen worden toegepast. NCG zal – in samenwerking met betrokken (overheids)organisaties bezien op welke wijze de versterkingsaanpak tot een versnelling van de sanering van asbestdaken kan leiden. Dit geldt met name voor de gevallen waarin de sanering van asbestdaken niet onder de versterkingsopgave valt. In de agrarische sector spelen naast versterking ook veel andere items, zoals schade, gevolgen bodemdaling, drainage, erfgoed, toekomstperspectief enz. De Agrarische Tafel heeft hierover een advies uitgebracht aan rijk, provincie en gemeenten. Uit de bestuurlijke reactie op dit advies zal moeten blijken of de aanpak van de agrarische problematiek wordt aangepast. Daarnaast zal er rond de zomer van 2019 duidelijkheid komen over de gevolgen van de pilot Nije Heerd (afronding vindt voor de zomer van 2019 plaats).

6. Economie en arbeidsmarkt

Een duurzaam economisch perspectief voor Groningen blijft ook komende jaren een belangrijk doel. Voor een belangrijk deel zal dit binnen het NPG verder vorm gegeven worden. Tegelijkertijd bieden de inzet en investeringen voor schade-herstel en versterking kansen voor de regio. Daarnaast is in de versterkingsoperatie behoefte aan innovatie (i.r.t. versnelling) en voldoende capaciteit (arbeidskrachten). Deze koppelkansen kunnen vorm worden gegeven door voortzetting van de afspraken in het 1000-banenplan, voortzetting samenwerking en ondersteuning van het EPI-kenniscentrum en ook door de manier van aanbesteding,.

7. Leefbaarheid

De lopende leefbaarheidsprogramma's onder regie van NCG bevinden zich in een afrondende fase. De komende periode werkt NCG nog aan de afronding van het lopende programma. NAM is hiervan financier en heeft het signaal afgegeven het leefbaarheidsprogramma eind 2019 te willen afronden of over te dragen. Verder is NCG opdrachtgever voor het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen en lopen er verschillende onderzoeken over leefbaarheid (Gronings Perspectief en GGD). Gezien de ontwikkeling lijkt het voor de hand te liggen om de inzet op het thema leefbaarheid in de toekomst volledig bij het NPG te beleggen. NCG zorgt dan komende periode nog voor afhandeling van het lopende programma (incl. financiële afhandeling met NAM). Met betrekking tot onderzoeken over leefbaarheid kunnen lopende afspraken voortgezet worden. Mogelijk dat op termijn deze bij het NPG ondergebracht kunnen worden, hiervoor zou het gesprek opgestart kunnen worden.

8. Energie

Energietransitie vormt een belangrijk onderdeel van het NPG. Bij de versterkingsoperatie ontstaan koppelkansen met betrekking tot verduurzaming. NCG kan hierin een aanjagende en faciliterende rol vervullen. Daarnaast ligt het beheer van de waardevermeerderingsregelingen (bij schade en bij versterken) op dit moment bij de NCG. NCG treedt als het ware op als schakel tussen de eigenaar van de regeling (EZK) en de uitvoerder van de regeling (SNN). De NAM speelt geen directe rol in de financiering en/of uitvoering van deze regelingen. Afgelopen jaar is aan Buurkracht/Grek een subsidie verstrekt van circa €80.000,- op basis van de MJP-subsidieregeling. Subsidiering van dergelijke projecten lijkt minder bij de rol van NCG als uitvoeringsorganisatie te passen. Een werkbudget om gemeenten te ondersteunen en processen op gang te krijgen is ook in de toekomst wenselijk. Toekomstige inzet vanuit NCG zou verder dan beperkt kunnen zijn tot de koppelkansen voor verduurzaming bij versterken. Hier zou met partijen een voorstel voor uitgewerkt kunnen worden hoe dit vorm te geven.

9. Infrastructuur

De meest kritische infrastructuur in de regio is afgelopen periode onderzocht en waar nodig versterkt. Verder lopen nog onderzoeken en pilots (n.a.v Antea rapport) waaruit mogelijk vervolgstappen komen. Komende tijd wordt een voorstel voorbereid voor het BO Infra ter besluitvorming. Daarin wordt voorgesteld dat NCG een faciliterende rol blijft spelen, zowel richting infrabeheerders (omtrent kosten voor versterking bij nieuwbouw) als richting de aardbevingsgemeentes (bij het uitvoeren van onderzoek naar de veiligheid). Ook blijft NCG kennisdeling verzorgen aan infrabeheerders middels een jaarlijkse PAI bijeenkomst. Verder heeft het ministerie van EZK aan het Hooglerarenpanel gevraagd om te adviseren over infrastructuur; naar verwachting zal dit advies in de zomer van 2019 verschijnen. Mogelijk komen hier nog specifieke aandachtspunten en/of activiteiten uit voort. Tot slot speelt de vraag hoe infrastructuur wordt meegenomen in het publiek maken van de versterking.

10. Industrie-> chemische industrie

De aanpak voor de chemische industrie is momenteel volop in uitvoering en geniet draagvlak bij alle partijen. Rijk (EZK, IenW, SZW) zijn daarbij verantwoordelijk voor wetgeving, kaders/normering en beleidsopstelling. De stuurgroep industrie (met alle betrokken partijen) is ingesteld voor een gezamenlijke aanpak en proces-gang. NAM is daarbij direct betrokken als deelnemer in de stuurgroep, als financier voor de onderzoeken en evt. maatregelen, met inzet benodigde technische (mijnbouw)kennis en tevens als (chemie) bedrijf betrokken (staat op prioriteringslijst). De stuurgroep industrie is van mening dat de industrie-aanpak onveranderd moet worden voortgezet. De stuurgroep zal dit advies ook aan het BO uitbrengen.

11. Wonen

Voor de komende jaren is duidelijk dat meerdere regelingen al publiek ingevuld en gefinancierd zijn. Onderbouwing voor deze regelingen is afgelopen jaren in de praktijk bewezen. Discussie over het vervolg van deze regelingen hoeft niet op korte termijn gevoerd te worden. Aandachtspunt voor de korte termijn is het nemen van een besluit hoe een publieke invulling van de nieuwbouwingregeling wordt vormgegeven. NCG is hiervoor vanaf januari dit jaar het loket en adviseert EZK voor invulling van het vervolg.

Voor het Koopinstrument geldt dat deze is aangekondigd t/m 2020 met financiering van NAM (10 miljoen per jaar). NCG is verantwoordelijk voor het Koopinstrument. Taxatie en aankoop verloopt uiteindelijk via het Woonbedrijf. In 2020 zal evaluatie plaatsvinden en moet worden besloten of en op welke wijze er behoefte is aan een vervolg na 2020.

Het Woonbedrijf is begin 2019 opgericht, staat op afstand en heeft een eigen bemensing. Vanuit NCG vindt aansturing en toezicht plaats.

Verder is aandacht en besluitvorming nodig voor een eventueel vervolg op de verschillende woningmarktonderzoeken vanuit NCG (huidige afspraken lopen af in 2019).

12. Calamiteiten

Op korte termijn is nog geen besluitvorming over toekomstige invulling van het thema en rollen noodzakelijk. Huidige samenwerking met de VRG en ondersteuning vanuit NCG kan voorlopig doorlopen en financiële afspraken liggen vast tot medio 2020. Komende maanden moet echter wel duidelijkheid komen over de vraag of/welke rol NCG blijft spelen op dit thema. Gezien gewijzigde context en veranderde rol van NCG ligt het voor de hand om de inzet vanuit NCG op dit thema te verminderen.

13. Kennis en onderzoeken

Voor de aanpak van de aardbevingsproblematiek is nieuwe en 'onafhankelijke' kennis nodig. Zowel technische als sociaal-economische inzichten zijn van belang voor de versterkingsopgave. NCG heeft een onderzoeksprogramma en kenniscyclus ingericht. Het gaat daarbij om kennisdeling (bv via de twee Kennisplatforms), om monitoring (bv woningmarkt) en om kennisontwikkeling via nieuw onderzoek. Hiervoor hebben de Kennisplatforms onlangs geactualiseerde kennisagenda's opgeleverd. De opdrachten en subsidietoezegging rond kennisdeling lopen tot juli respectievelijk december 2020. Dit betekent dat NCG in de loop van 2019 in gesprek moet over een mogelijk vervolg.

Bij monitoring-onderzoeken ligt verlenging voor de hand. Voor het woningmarktonderzoek van OTB moet hierover voor de zomer (2019) gesproken worden, met CBS voor het eind van dit jaar. Gronings Perspectief is afgelopen jaar verlengd tot 2020. Andere lopende onderzoeken zijn eenmalig en behoeven geen besluitvorming. Voor nieuwe onderzoeken op basis van de geactualiseerde kennisagenda's worden nu ook binnen NCG startnotities geschreven.

(Vertrouwde) kennis is belangrijk voor het uitvoeren van de versterkingsopgave. In die lijn kan NCG een rol houden bij kennisdeling en onderzoek. Mogelijk alternatief voor NCG kan gedacht worden aan opdrachtgeverschap vanuit het NPG voor Leefbaar en BZK voor Bouwen. Op dit moment heeft nog geen partij actief interesse getoond om de onderzoekstaken van NCG over te nemen.

4. Overkoepelend beeld en analyse

In dit hoofdstuk wordt een overkoepelend beeld geschetst en de onderliggende samenhang tussen de thema's. Dit wordt gedaan door de MJP-thema's aan de hand van de benoemde criteria en randvoorwaarden te analyseren.

1. Opgave en urgentie

Van de MJP-thema's die in dit rapport worden besproken ontstaat een breed beeld dat nut en noodzaak om deze taken voort te zetten niet ter discussie staat. Vanuit een integrale oplossing voor de aardbevingsproblematiek lijkt voortzetting van de inzet op al deze thema's gewenst dan wel noodzakelijk. Wel is onderscheid te maken in de mate van urgentie en mogelijk ook de wens van partijen om op bepaalde thema's meer of minder in te zetten. Verder is ook onderscheid te maken met betrekking tot besluitvorming over de voortgang. In sommige gevallen is besluitvorming op korte termijn voorzien zoals bijv. voor zorg en industrie. Voor andere thema's liggen er bestaande afspraken en programma's die doorlopen.

2. Toekomstige governance (waar te beleggen)

a. Relatie (voortgang) versterkingsoperatie

Als we de verschillende thema's relateren aan de versterkingsoperatie dan komen we tot de volgende conclusies:

- De thema's MKB en Agro zijn integraal onderdeel van de reguliere versterkingsopgave. Daarom ligt het in de rede deze bij de NCG te blijven beleggen
- De thema's/programma's Zorg, Scholen en Erfgoed zijn sterk gerelateerd aan de versterkingsopgave en inmiddels goed ingeregeld. Fundamentele wijzigingen in de aanpak en governance zijn daarom niet wenselijk. Voor Zorg geldt dat nog wel definitief bepaald moet worden hoe dit programma verder uitgewerkt moet worden.
- Voor industrie en infrastructuur geldt dat deze programma's een separate aanpak kennen maar wel concreet gaan over versterking en veiligheid. Ook hier ligt het in de rede om de uitvoering hiervan bij NCG te laten.
- De thema's economie/arbeidsmarkt, energie en leefbaarheid zijn in het huidige MJP de meer flankerende thema's die ook in het NPG een centrale rol spelen. Tegelijk zien we hier deels een (in)directe relatie met de versterkingsoperatie. In sommige gevallen als koppelkans in andere gevallen ook als belangrijke randvoorwaarde. Het lijkt logisch om een groot deel van de inzet op deze thema's bij het NPG te beleggen en een knip te leggen bij activiteiten die een meer directe relatie hebben met de versterkingsoperatie.
- Voor het thema calamiteiten geldt slechts beperkt een directe relatie met de versterkingsoperatie. Het lijkt voor de hand te liggen om dit in de toekomst niet bij NCG te beleggen en de rol van NCG komende periode af te bouwen.
- Voor kennis en onderzoeken geldt een indirecte relatie met de versterking. Tegelijk is kennisontwikkeling en vertrouwen in kennis (zie de discussie rond de HRA) wel een belangrijke randvoorwaarde hiervoor.
- Wonen: Voor de komende jaren is duidelijk dat meerdere regelingen publiek en gefinancierd zijn. Onderbouwing voor deze regelingen is afgelopen jaren in de praktijk bewezen. Komende maanden besluit over Nieuwbouwregeling en vervolg woningmarktonderzoeken.

We concluderen dat de meeste thema's een directe of indirecte relatie met de versterkingsoperatie hebben en logischerwijs bij NCG belegd kunnen blijven.

b. Continuïteit en doelmatigheid:

Veel thema's en programma's zijn in uitvoering en hebben belang bij continuïteit. Tegelijk speelt de transitie naar een publieke aanpak een belangrijke rol bij de verschillende thema's.

c. Alternatieven

in de nieuwe context en situatie waarin schade, versterking en toekomstperspectief niet langer in één MJP zijn opgenomen is het goed om te kijken of er logische dan wel gewenste alternatieven zijn voor het beleggen van de verschillende thema's. Geconcludeerd wordt dat de inzet op de thema's in het kansrijke deel van het MJP voor een groot deel over kunnen gaan in het NPG. Het betreft hier inzet op economie/arbeidsmarkt, energie en leefbaarheid. Tegelijkertijd ligt er voor een deel er een directe relatie met de versterkingsoperatie. In die gevallen ligt het voor de hand om deze activiteiten bij NCG te laten. Belangrijk is om in de uitwerking heldere afspraken te maken over rolverdeling en samenhang. Voor kennis en onderzoeken lijken voorsnog geen alternatieven beschikbaar. Mogelijk dat op termijn het NPG een rol kan gaan spelen in het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk of bijv. BZK voor Kennisplatform Bouwen en versterken.

3. Randvoorwaarden

Als de inhoud en richting bepaald is voor de verschillende thema's, en in sommige gevallen hiervoor concrete besluiten worden voorbereid, dan is het ook van belang om te kijken naar de randvoorwaarden waarbinnen dit gebeurt. Hieronder wordt op de belangrijkste randvoorwaarden analyse gegeven over de thema's heen. Daarbij staat het perspectief van de NCG als uitvoeringsorganisatie centraal en hoe hierin de verschillende thema's en hun aanpak belegd kunnen/moeten worden.

- **Opdrachtgeverschap:** in algemene zin geldt dat gemeenten de rol van opdrachtgever voor de NCG gaan invullen vanaf 2020. Tegelijk geldt dat voor de aanpak binnen de verschillende thema's het wellicht niet voor de hand ligt om dit vanuit gemeenten op te pakken. Mogelijk dat voor verschillende thema's ook verschillende opdrachtgevers meer voor de hand ligt. Dit zal komende tijd nog verder uitgewerkt moeten worden waarbij het in elk geval van belang is dat helderheid komt over wie opdrachtgever is en hoe de opdracht binnen NCG georganiseerd wordt. Aandachtspunt hierbij is ook de inkleuring van de rol van de NCG als uitvoeringsorganisatie. Naast de uitvoering van concrete opdrachten lijkt het bij veel thema's ook nog voor de hand te liggen om ook een signalerende en adviserende rol bij NCG te beleggen.
- **Rol NAM:** in algemene zin geldt dat NAM uit het systeem gaat en dat transitie plaats vindt naar een publieke aanpak. Tegelijk zien we het belang voor een aantal lopende programma's en thema's om bestaande afspraken voort te zetten en NAM vanuit expertise en lopende afspraken aan boord te houden.
- **Financiering:** voor lopende activiteiten en programma's is financiering geborgd. Daarnaast geldt dat in de meerjaren-begroting van NCG middelen zijn opgenomen voor toekomstige activiteiten waar nog geen afspraken voor gemaakt zijn. Tot slot moet voor een deel nog financiering gevonden worden. Dit hangt deels samen met afspraken die nog met NAM gemaakt moeten worden in het kader van de transitie.
- **Capaciteit:** toekomstige inzet op thema's heeft ook consequenties op de benodigde capaciteit voor de NCG. Per thema is hierin wel een eerste indicatie voor gegeven. Dit moet nog verder worden uitgewerkt.
- **Afstemmingsafspraken:** wanneer inzet op thema's (gedeeltelijk) overgedragen wordt zal goed gekeken moeten worden hoe deze overdracht plaatsvindt en welke afspraken hierover gemaakt worden. Dit geldt met name voor de rolverdeling met het NPG.

5. Conclusies en besluitvorming

PM

BIJLAGEN: Formats per thema

1. Scholenprogramma
2. Zorgprogramma
3. Cultureel Erfgoed
- 3.3 Erfgoedprogramma
- 3.4 Calvi
- 4 MKB
- 5 Agro
- 6 Economie
- 7 Leefbaarheid
- 8 Energie
- 9 Infrastructuur
- 10 Industrie
- 11 Woningmarkt
- 11.2 Koopinstrument
- 11.3 Woonbedrijf
- 11.4 Nieuwbouwregeling
- 12 Calamiteiten
- 13 Kennis en onderzoeken
- 14 Tiltensoren
- 15 Schade

1. Scholenprogramma

1. Huidige situatie

Reeds in 2015 hebben 9 gemeenten, 17 schoolbesturen en NAM de handen ineen geslagen om de 101 schoolgebouwen binnen de 0,25g contour te inspecteren en te onderzoeken op aardbevingsbestendigheid. Uit deze onderzoeken is gebleken dat alle schoolgebouwen binnen dit gebied versterkt moeten worden. Dit was het startsein voor het scholenprogramma. Na instelling van de NCG is het scholenprogramma onderdeel geworden van het MJP. Later hebben ook de Ministers van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en Economische Zaken en Klimaat het belang van het scholenprogramma onderschreven door € 73,5 miljoen aan het programma toe te kennen. Alle betrokken partijen werken nauw samen en hebben zich gecommitteerd aan de realisatie van het scholenprogramma uiterlijk 2021.

Binnen het scholenprogramma staat de realisatie van veilige scholen voor alle kinderen in het aardbevingsgebied voorop. Maar het scholenprogramma is veel meer dan het versterken van de gebouwen. Het geeft een antwoord op de gevolgen van krimp, leerlingendaling, de noodzaak tot verduurzaming en de eisen die de 21e eeuw stelt aan de huidige onderwijsgebouwen. Het scholenprogramma creëert een grote maatschappelijke meerwaarde voor het gehele gebied. Er worden onder andere gasloze en bijna energie neutrale schoolgebouwen gerealiseerd in de vorm van integrale kindvoorzieningen, brede scholen en multifunctionele gebouwen.

Van de 101 schoolgebouwen worden circa 70 aan het onderwijs onttrokken en vervangen door 40 nieuwe schoolgebouwen. De resterende 30 schoolgebouwen worden versterkt en zo veel mogelijk gerenoveerd. Inmiddels zijn de eerste aardbevings- en toekomstbestendige schoolgebouwen opgeleverd in de gemeenten Loppersum en Het Hogeland. Veel andere schoolgebouwen zijn volop in uitvoering en zullen in de loop van dit en de komende jaren volgen. Volgens de planning is het volledige programma in 2021 afgerond.

2. Toekomstige situatie

Het scholenprogramma loopt door tot en met 2021. Het merendeel van de projecten zal de komende jaren gerealiseerd worden.

Wat als NAM er nu uit gaat?

Binnen het scholenprogramma zijn per gemeente samenwerkingsovereenkomsten gesloten tussen de gemeente, de betrokken schoolbesturen en NAM. Daarin staan afspraken over de rollen en verantwoordelijkheden m.b.t. realisatie en financiering van bouwkundig versterken, tijdelijke huisvesting en vervangende nieuwbouw. Deze overeenkomsten zijn privaatrechtelijke overeenkomsten. Deze overeenkomsten kunnen niet eenzijdig worden ontbonden door de NAM. Indien NAM ook uit deze overeenkomst moet dan zal EZK de afspraken die zijn opgenomen moeten overnemen. Afspraken met de NAM gaan over:

- o afspraken zowel over 'bouwkundig versterken en bijbehorende tijdelijke huisvesting';
- o Afspraken over 'vervangende nieuwbouw'.

Ad 1: Bouwkundig versterken en bijbehorende tijdelijke huisvesting

- Opdrachtverstrekking vindt plaats onder verantwoordelijkheid NAM.
- NAM draagt de kosten en risico's van de benodigde versterkingsmaatregelen. Indien een tijdelijke school nodig is voor de periode van verbouwing is deze voor rekening en risico NAM.
- Iedere gemeente draagt de kosten en risico's behorend bij het toekomstpakket.
- De gemeenten hebben t.b.v. het onderdeel 'toekomstbestendigheid van het scholenprogramma' vanuit het rijk 73,5 miljoen euro ontvangen. Gemeenten hebben dit bedrag verdeeld over verschillende projecten (zowel vervangende

nieuwbouw en bouwkundig versterken). Binnen het scholenprogramma wordt dit het toekomstpakket genoemd wat kan bestaan uit verduurzamingsmaatregelen, maar ook aan onderwijskundige aanpassingen in het gebouw (bijv. inrichting leerpleinen, vergroten van klaslokalen, energiezuinige verlichting, duurzame installatie en frisse scholen).

Ad 2: Vervangende nieuwbouw

- Opdrachtverstrekking vindt plaats onder verantwoordelijkheid Gemeenten / Schoolbestuur.
- Eenmalige bijdrage ter beschikking gesteld door de NAM, voor het in eigen beheer aardbevingsbestendig nieuw bouwen (bedragen zijn vastgelegd in SOK).
- Koppelkansen zijn meegenomen in de vaststelling van de eenmalige bijdrage, evenals bijdragen voor tijdelijke huisvesting voor het realiseren van de vervangende nieuwbouw (indien nodig).
- Meerkosten ten gevolge van hogere eisen zijn voor rekening van gemeenten/scholen.
- Overeengekomen is dat zowel kansen als risico's als gevolg van verandering in wetgeving, prijsontwikkeling en kwaliteit niet leiden tot aanpassing van NAM's eenmalige bijdrage.
- Indien vervangende nieuwbouw kosten lager uitvallen dan de vastgestelde eenmalige bijdrage bevat de SOK een clause dat het overschot wordt terug betaald aan NAM. Dit is tot nu toe niet geëffectueerd.

Let op! Als EZK met NAM een afspraak maakt over de financiën scholenprogramma dan moet daarin voldoende rekening worden gehouden met variabelen zodat budget toereikend is in geval bv de bouwkosten stijgen, de versterking complexer is of tijdelijke huisvesting langer nodig is.

3. Rollen/governance

Binnen scholenprogramma wordt nauw samengewerkt tussen NCG, gemeenten, schoolbesturen, kinderopvang, ministerie OCW, NAM en CVW.

- Gemeenten resp. schoolbestuur is verantwoordelijk voor de realisatie nieuwbouw.
- NAM is opdrachtgever versterking. CVW is verantwoordelijk voor de uitvoering daarvan.
- Stuurgroep Scholenprogramma geeft sturing aan het scholenprogramma.
- NCG is regievoerder.
- NAM heeft de nieuwbouw afgekocht
- NAM draagt kosten en risico's versterking.

Het rijk (OCW en EZK) heeft €73,5 miljoen te beschikking gesteld tbv realisatie toekomstbestendige schoolgebouwen.

Er is samenhang met NPG waar het thema leefbaarheid betreft. De versterking/vernieuwing van scholen wordt ook in samenhang met dorpsvernieuwing en gebiedsontwikkeling beschouwt.

4. Urgentie

Scholenprogramma moet medio 2021 zijn gerealiseerd. Dit is een afspraak die voortvloeit uit advies commissie Meijdam ('binnen 5 jaar versterken'). Daarnaast heeft de NCG met de gemeenten, schoolbesturen en ministerie van OCW een bestuurlijke afspraak gemaakt over de verdeling en inzet van de rijksbijdrage die verloopt via een decentralisatie-uitkering in het Gemeentefonds. Dit convenant is ondertekend op 28 oktober 2016. Daarin is ook bepaald dat scholenprogramma in 2021 is gerealiseerd.

Het scholenprogramma is een lopend programma en een duidelijk realisatiedoel. Risico op vertraging als gevolg van verandering in de structuur, governance of rollen moet zo min mogelijk voorkomen worden.

5. Overwegingen

Betekenis NAM op afstand resp NCG opdrachtgever CVW. Zie onder 2 en 4.

Daarnaast ook:

- Als NCG opdrachtgever wordt van CVW voor scholenprogramma dan zal rekening mee gehouden moeten worden op andere aanbestedingsregels. Hiermee moet rekening worden gehouden in de planning.
- CVW zou er ook helemaal uit kunnen. NCG zou ook zelf een partij (via aanbesteding) kunnen aanwijzen die de uitvoering doet.

2. Zorgprogramma

1. Huidige situatie

Op maandag 11 maart 2019 is tussen zorgaanbieders, het rijk, gemeenten, corporaties, provincie, zorgverzekeraar, zorgkantoor en NCG het Groninger Zorgakkoord (GZA) ondertekend waarbij €331 miljoen ingezet gaat worden voor nieuwe en aardbevingsbestendige zorggebouwen. Hierdoor kunnen zorgvoorzieningen behouden blijven zodat Groningers in het aardbevingsgebied ook in de toekomst dicht bij huis kwalitatief goede zorg en behandeling krijgen. Daarnaast zijn de samenwerkingsafspraken ook een aanjager voor innovatie, vernieuwing, werkgelegenheid en onderwijs in de zorgsector. De basis voor deze samenwerkingsafspraken is de visie '(Bevings-) bestendige zorg in Groningen, toekomstperspectief en versterken'. Op 8 oktober 2018 is de visie door de Stuurgroep Zorg gepresenteerd aan minister Hugo De Jonge van VWS.

Om te komen tot ondertekening op 11 maart is veel vooraf gegaan. Zorg is altijd onderdeel geweest van het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (MJP) van de NCG. Er is een stuurgroep Zorg opgericht met een interdisciplinaire samenstelling over de sectoren, overheidslagen en eigenaarschappen heen (zie medeondertekenaars van het Groninger Zorgakkoord). Het zorgprogramma is zorgvuldig afgebakend (met behulp van sub regionale (overleg)tafels, die ook basis zijn voor de vernieuwing/visie) en daaruit is een scope ontstaan van te onderzoeken zorgpanden in de aardbevingsregio, dit zijn in totaal 70 panden met de kennis van toen. Het betreft vooral intramurale zorg voor gehandicapten, ouderen en psychiatrische patiënten. Er is capaciteit vrijgemaakt door de NCG om de scope van deze 70 zorgpanden te onderzoeken (opname en beoordelen). Hiervan zijn 44 panden op basis van NPR 2017 berekend en de rest op basis van NPR 2015.

Dit heeft geresulteerd in 70 versterkingsadviezen, waarin inzichtelijk werd gemaakt wat de te nemen maatregelen zijn om de panden op norm (10^{-5}) te brengen. Deze uitkomsten zijn gedeeld met de betrokken zorgaanbieders, pandeigenaren en gemeenten. Er is inzichtelijk gemaakt welke kosten daarbij komen kijken en wat de kosten zijn voor tijdelijke huisvesting en procesbegeleiding. Dit alles heeft geresulteerd in een goed beeld van de opgave zowel versterken als vernieuwen (op basis van de visie), een gedragen aanpak en sinds 11 maart jl. financiële middelen en samenwerkingsafspraken om de vernieuwing van 20 zorgpanden te financieren. Voor de versterking van de overige 50 panden zijn procesafspraken gemaakt. Voor zowel de vernieuwing als versterking moet de volgende stappen worden uitgewerkt.

2. Toekomstige situatie

Korte termijn afspraken (tot 1 juli)

Voor versterking betekent dat het maken van een planning van de 50 panden, want niet alle 50 panden kunnen tegelijk in uitvoering genomen worden. Hoogstwaarschijnlijk zullen alle 50 panden herbeoordeeld moeten worden met NPR 2018. Hiervoor wordt nu een steekproef gedaan over wat dat in zal houden (reductie impact maatregelen en kosten) en welk tijdsbeslag dat in zal nemen. Daarnaast moet er onderzocht worden hoe dit slim gedaan kan worden zodat er geen rekencapaciteit onnodig ingezet wordt. Ook het vraagstuk rondom de tijdelijke huisvesting is een complexe opgave die veel afstemming en voorbereiding vergt. NCG speelt hierin een belangrijke rol tussen alle betrokken organisaties en de lokale overheden die ook past bij de opdracht van MJP/ Uitvoeringsorganisatie.

Voor de vernieuwing moeten de komende periode (tot 1 juli a.s.) verschillende onderwerpen van de korte termijn afspraken uit het akkoord worden uitgewerkt (projectorganisatie inrichten, toetsgroep van de plannen, financiële stromen inrichten etc.). Het is van groot belang de aandacht en continuïteit voor dit programma te borgen zodat er geen stagnatie optreedt. Voor de komende periode wordt er nadrukkelijk ingezet door alle partijen dat de verbinding op programma-

niveau niet losgelaten wordt. NCG zal hier een belangrijke rol in spelen en als aanjager/ trekker fungeren. Voor de vernieuwing van zorgpanden is afgesproken met de Stuurgroep Zorg en met de directeur van de NCG dhr. Spijkerman (op 28 maart jl.) dat voor de komende periode de NCG dit blijft faciliteren (continuering van het programma, conform gemaakte afspraken uit de voorgaande jaren). Faciliteren houdt in levering van het secretariaat, het betalen van de voorzitter, het ondersteunen bij communicatie en juridisch advies en het beschikbaar stellen van een vergaderlocatie.

Lange termijn afspraken / opgave

- Opvolging onafhankelijke voorzitter van de Stuurgroep Zorg,
- Samenstelling, functie en doel Stuurgroep Zorg,
- Onderbrengen en continueren vernieuwing van de zorg en hoe koppeling versterking en overige opgaven zorg borgen,
- Vernieuwing: Zorgaanbieders/eigenaren moeten voor 1 januari 2021 een planning en definitief ontwerp voor het indienen en de realisatie van het projectvoorstel in, hoe wordt hierop toegezien?,
- Versterken: Voorbereidingen uitvoering versterken, tijdelijke huisvesting, contracten, aanbestedingen, capaciteit herbeoordelingen, afstemming lokale stuurgroep en betrokken partijen etc.

3. Rollen/governance

- NCG is en blijft betrokken bij versterking en uitvoering,
- NCG is i.i.g. t/m 1 juli betrokken bij de vernieuwing, daarna moet worden gekeken hoe verder,
- CVW is betrokken bij versterking,
- NPG heeft een bijdrage gegeven voor de vernieuwing van de zorg, hiermee moeten verdere samenwerkingsafspraken worden uitgewerkt,
- VWS en BZK zijn akkoordpartners en betrokken bij de vernieuwing. Onderzocht wordt welke rol het rijksvastgoedbedrijf kan spelen bij achterblijvende leegstaande panden,
- EZK is betrokken bij de versterking, onder welke uitgangspunten kan dit worden opgepakt,
- Zorgaanbieders en pandeigenaren zijn in goed overleg met gemeenten over hun plannen en de nieuwbouwprojecten en worden uiteindelijk opdrachtgever voor de vernieuwing. Daarnaast zijn ze betrokken bij de planning voor versterken en wordt voor versterken ook in overleg met gemeenten en VP's bekeken hoe deze opgaven ertot versterking van woningen, scholen oid de belasting van dorpen,
- Provincie is betrokken,
- Menzis zorgkantoor is toezichthouder op levering kwaliteit zorg,
- Maatschappelijke organisaties, innovatieve partijen, aannemers etc. etc. willen we betrekken, dit moet verder uitwerkt worden en kan een plek krijgen in de op te richten projectorganisatie voor de vernieuwing,
- Er is een Stuurgroep Zorg die betrokken is bij de visie (van 8 okt '18) op het zorglandschap van de toekomst in de regio en de NCG adviseert over versterking / vernieuwing van het zorgvastgoed,
- Wat de rollen betreft (ook qua capaciteit), is er:
  - een adviseur/secretaris (1 fte) zorg tot juni 2020,
  - een projectondersteuner zorg (1 fte) tot 1 november 2019,
  - een programmamanager zorg (1 fte) tot 1 november 2019,
  - een onafhankelijke voorzitter van de stuurgroep zorg tot juli 2019
- ...

Vraagstukken van privaat naar publiek zijn relevant bij uitvoering, hier moet nog verder naar worden gekeken. Veel moet verder uitgewerkt en voorbereid worden.

4. Urgentie

Continuering van de uitvoering van het zorgprogramma is urgent zowel voor vernieuwing als versterken. Het betreft kwetsbare doelgroepen en organisaties die

een (wettelijke) taak hebben om goed voor deze mensen te zorgen en de nodige voorzieningen te bieden maar niet goed weten waar ze aan toe zijn. Die druk is hoog, dit is ook de conclusie van Inspectie Gezondheidszorg en jeugd van afgelopen februari.¹

De besluitvorming over toekomstige taken en onderbrengen uitvoering vervolg rondom de vernieuwing worden deze zomer verwacht. Het programma heeft een eigen budget (331 miljoen) dus vraagstuk hoe verder en waar wordt het ondergebracht is hierbij van belang, geen financieringsvraagstuk. Inhoudelijke uitwerking van de werkwijze van het GZA wordt uitgewerkt en moet 1 juli gereed zijn.

Rondom versterken van zorgpanden en waar dit onder te brengen lijkt er geen besluitvorming te worden voorzien omdat het bij kerntaak van de NCG hoort, wel zal er besluitvorming in de komende periode worden verwacht over de capaciteit en workorder voor uitvoeren herbeoordeling van de liggende VA's en uitvoering versterken en onder welke voorwaarden? 1 juli moet planning klaar zijn en parallel ook besluitvorming over onder welke voorwaarden. Maar hierover kan nog anders worden besloten i.v.m. speciale positie. Zie hierboven.

5. Overwegingen

Zie hierboven en verweven in de teksten. Alles heeft een relatie en heeft betrekking op leefbaarheid, voorzieningen, werkgelegenheid, onderwijs, gevoel van veiligheid, planning, zorgvuldige communicatie met de kwetsbare doelgroepen en afstemming over de sectoren en overheidslagen heen. De keuze waar de vernieuwing wordt ondergebracht mag de relatie met de andere thema's niet in de weg komen te staan en heeft wel een partij nodig die verbindend en boven de partijen kan staan. Vernieuwing zorgt ook voor aardbevingsbestendigheid en koppeling met versterking ivm tijdelijke huisvesting en andere opgaven is daarbij essentieel. Efficiency in uitvoering en kosten is daarbij ook erg belangrijk.

---

¹ Rapportage 'Toezicht op zorg in het aardbevingsgebied', publicatie 20 februari 2019 door Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd. Publicatie is hier te vinden: <https://www.igj.nl/documenten/rapporten/2019/02/20/toezicht-op-zorg-in-het-aardbevingsgebied>

3.1 Erfgoedgoedprogramma

1. Huidige situatie

Volgens de afspraken MJP is op 20 juli 2017 het **Erfgoedprogramma 2017-2021** gepubliceerd en op 25 augustus 2017 aan de Tweede Kamer aangeboden door de toenmalige minister van EZ, mede namens de minister van OCW. Het erfgoedprogramma is opgesteld door de zes, (toen twaalf) gemeenten in het aardbevingsgebied, de provincie Groningen, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Nationaal Coördinator Groningen (NCG), onder regie van de NCG en de provincie. Het Erfgoedprogramma is een leidend beleidsdocument in de opgave van behoud en herstel van het cultureel erfgoed in de regionale aardbevingsproblematiek van schade en versterken. Het beschrijft de gezamenlijke aanpak waarin lokale, provinciale en rijksoverheden samenwerken op regionaal niveau en waar alle partijen zich aan hebben gecommitteerd. In mei wordt de eerste voortgangsrapportage gepresenteerd. Het Erfgoedprogramma houdt zich enerzijds bezig met "*instandhouding*" van cultureel Erfgoed. Daaronder vallen activiteiten en afspraken ten behoeve van borging, monitoring, financiële regelingen onderhoud, kaders versterken en ondersteuning d.m.v. het Erfgoedloket. Anderzijds houdt het zich bezig met de actuele ontwikkelingen rondom erfgoed zoals de veranderde versterkingsopgave, erfgoed en schade maar ook ontwikkelingen die onder "*kansrijk*" vallen. Te denken valt onder andere aan herbestemming, verduurzaming, vakmanschap; onderwerpen die nu vallen onder het NPG.

2. Toekomstige situatie

Versterken: Door de veranderde versterkingsopgave blijft samenwerking vanuit de structuur van het Erfgoedprogramma van groot belang. In het Plan van Aanpak is ook vastgelegd dat de afspraken in het Erfgoedprogramma onverkort van kracht blijven. De governance van het programma wordt gecontinueerd en in de Voortgangsrapportage is een geactualiseerde beleidsagenda 2019-2022 vastgesteld. Voor de komende versterkingsopgave is de verwachting dat er minimaal ca. 110 monumenten en ca. 970 karakteristieke panden opgenomen en beoordeeld moeten worden. Dat aantal kan via een urgentie (erg veel schade) of de nieuwe HRA run nog verhogen.

Versterken en versnellen/ Typologieaanpak

Afgelopen jaar zijn conform de onderzoeksmethode Calvi zijn de rijks monumentale kerken binnen de oude 0,2 PGA-contour beoordeeld met de vraag of zij voldoen aan de NPR 2017. De methode Calvi is in principe ingericht voor het opnemen en beoordelen van historische kerken. Het betreft hier een typologieaanpak.

Daarnaast kan de beoordelingsmethode van Calvi tot een versnelling leiden en kan bijdragen aan de prioritering in de versterkingsopgave. Daarnaast zou worden onderzocht of de methode ook toegepast zou kunnen worden op andere gebouw typologieën.

De methode is eind 2018 door de Technische Commissie gevalideerd aan de NPR 9998, deze methode voldoet.

Dit programma, in eerste instantie alleen voor Rijksmonumentale kerken is ingezet zou kunnen doorontwikkeld voor andere typologieën. *Zie hiervoor apart format.*

Nationaal Programma Groningen

Het Erfgoedprogramma heeft een budget van 20 miljoen uit het NPG ontvangen tegen een cofinanciering van 50%. Deze middelen zullen ingezet worden voor ontwikkelingen die buiten de schade en versterkingsopgave vallen. Aangezien deze middelen zoals bijvoorbeeld extra subsidieregelingen onderhoud/ herbestemming/ duurzaamheid niet los gezien kunnen worden van de versterkingsopgave en het schadeherstel zal ook voor dit onderdeel van het Erfgoedprogramma de intensieve samenwerking tussen de overheden moeten continueren conform de afspraken.

3. Rollen/governance

Nagenoeg alle actiepunten van het Erfgoedprogramma hebben een relatie met de versterkingsopgave. De rol van NCG blijft daarom van cruciaal belang in dit programma. Afstemming en korte lijntjes zijn tot nu toe een succes gebleken. Dit geldt ook voor de koppeling met het NPG. In de Stuurgroep Erfgoedprogramma is de governance en organisatiestructuur van het erfgoedprogramma op de huidige ontwikkelingen als volgt besloten:

- Kernteam: Provincie, OCW, NCG alle aardbevingsgemeenten en het provinciale Steunpunt Cultureel Erfgoed.
- Klankbordgroep: Kernteam plus maatschappelijke organisaties, 2-3 keer per jaar bijeen
- Continuering stuurgroep, 2-3 keer per jaar.
- Organisatie jaarlijkse brede erfgoed-dag voor overheid en stakeholders. Programmamanagement ligt gezamenlijk bij NCG en Provincie, al dan niet ondersteund door het Kernteam.

Versterken van erfgoed vraagt inzet van extra expertise zowel in opname, beoordeling als in de uitvoering. Dit maatwerk neemt extra kosten met zich mee. Deze kosten zijn tot op heden door de NAM gedekt. Deze kosten dienen in de nieuwe structuur NOA geborgd te blijven.

4. Urgentie

Vanwege de directe koppeling van het Erfgoedprogramma met de versterkingsopgave blijft de taak en rol van NCG hetzelfde. Dit is in de Stuurgroep van 28 januari 2019 ook als zodanig bekrachtigd.

Afstemming en korte lijntjes zijn tot nu toe een succes gebleken. Het programmamanagement en organisatiestructuur dienen te blijven gecontinueerd.

5. Overwegingen

Gezien bovengenoemde afspraken binnen het Erfgoedprogramma is het voortzetten van de taken van de NCG hierin bepaald. Door de koppeling met het NPG zal het zwaartepunt van de inzet van NCG binnen het Erfgoedprogramma verschuiven.

- Voor alle initiatieven, producten en acties die een koppeling met de versterkingsopgave inhouden blijven de taken onverkort van kracht.
- Daar waar het de inzet van cofinanciering van gelden i.r.t. het NPG betreft zullen de provincie, gemeenten en OCW meer de regie moeten nemen. NCG zal daar vanuit de governance wel bij betrokken zijn, ook vanwege de mogelijke koppelingen van de inzet van deze budgetten met de versterkingsopgave.

De continuering van de huidige structuren, waarin door samenwerking goede afstemming en snelle communicatie mogelijk is, zal de doelmatigheid en integraliteit van de versterkingsopgave bij erfgoed ten goede komen.

NCG dient de signaleringsfunctie bij uitvoering te blijven borgen. Dit zodat mogelijke beleidsontwikkelingen rondom de versterkingsopgave voor erfgoed snel en doelmatig gecoördineerd, uitgewerkt en geïmplementeerd kunnen worden.

3.2 Calvi onderzoeksmethode

1. Huidige situatie

Kerkenprogramma

Afgelopen jaar zijn conform de onderzoeksmethode Calvi zijn de rijks monumentale kerken binnen de oude 0,2 PGA-contour beoordeeld met de vraag of zij voldoen aan de NPR 2017. De methode Calvi is in principe ingericht voor het opnemen en beoordelen van historische kerken met steens- of andersoortige massieve draagmuur constructies. Het betreft een beoordelingsystematiek via de "macro elementen" principe.

De methode is eind 2018 door de Technische Commissie gevalideerd aan de NPR 9998, deze methode voldoet.

Alle rijks monumentale kerken (52) van het programma zijn conform een level 1 inspectie beoordeeld, vijf kerken zijn op Level 2 doorgerekend.

Voor de continuering van het programma om alle kerken een Level 2 inspectie te laten doorlopen en de resultaten te spiegelen aan de NPR 2018 is een verzoek tot werkorder ingediend bij EZK.

Er wordt een bijeenkomst met de kerkeigenaren georganiseerd zodra deze order is bevestigd. Eigenaren krijgen dan de tussenrapportages overhandigd en ontvangen informatie en planning over het vervolgprogramma.

Versterken en versnellen/ Typologieaanpak

Doel van het bovengenoemde programma was om te onderzoeken of de beoordelingsmethode van Calvi tot een versnelling kon leiden en kon bijdragen aan de prioritering in de versterkingsopgave. Daarnaast zou worden onderzocht of de methode ook toegepast zou kunnen worden op andere gebouw typologieën. Dit voortgangsonderzoek is nu in ontwikkeling.

2. Toekomstige situatie

Voortgang kerkenprogramma

Verwachting is dat daarmee bij een deel van de rijks monumentale kerken aangetoond kan worden dat zij voldoen aan de NPR 2018.

Daarbij worden drie tijdsblokken (T1, T2, T3) in beschouwing genomen.

Op basis van de resultaten van die uitkomsten wordt een rangorde vastgesteld van meest kwetsbaar tot minst kwetsbaar.

Er zullen ook kerken niet voldoen aan de NPR 2018. Hiervoor is het nodig voor vervolg stappen te bepalen van de. Die vervolgstappen kunnen zijn:

- Ingrijpende versterkingsmaatregelen noodzakelijk.
- Tijdelijke maatregelen noodzakelijk om de periode van niet voldoen te overbruggen.
- Tijdelijk ander of geen gebruik toestaan om de periode van niet voldoen aan de NPR te overbruggen. Wel met de minimale instandhoudingmaatregelen.

Versterken en versnellen/ Typologieaanpak

1. De gebruikte beoordelingsystematiek op macro elementen is in principe ingericht voor het opnemen en beoordelen van historische kerken. Het betreft hier een typologieaanpak.
2. Deze opname en beoordelingsmethode kan tot versnelling leiden en bijdragen aan de prioritering in de versterkingsopgave. Deze de methode zou ook toegepast zou kunnen worden op andere gebouw typologieën. Er zijn meerdere (Italiaanse) ingenieursbureaus die volgens dit principe werken. Deze kennisvraag wordt nu opgepakt.

3. Rollen/governance

Voortgang kerkenprogramma

Aangezien het hier om een versterkingsopgave gaat, gekoppeld aan kennis, zal de regie hiervan volledig bij de NCG behoren te liggen.

In de concept beleidsregel zijn kerken uitgesloten omdat het *onderzoeksprogramma* nog door de NAM wordt gefinancierd. Hierbij dient er rekening mee gehouden te worden dat er uitkomsten te verwachten zijn die duiden op mogelijk onveilige kerken. De financiering van de *versterking*, inclusief het maatwerk wat dit vergt, dient geborgd te worden. Hierover is nog niets vastgesteld. (Dus versterken kerken dient meegenomen te worden in de beleidsregel)

Versterken en versnellen/ Typologieaanpak

Het betreft hier een voortgangsonderzoek met betrekking op de mogelijke versnelling en typologieaanpak in de versterkingsopgave. Deze dient gezien de directe koppeling met de versterkingsopgave bij NCG belegd te blijven.

4. Urgentie

- De urgentie over de besluitvorming over de continuering van de taak en rol van NCG is zeer hoog. Het eerste deel van het kerkenprogramma zal afgerond moeten worden met een communicatiemoment met de kerkeigenaren.
- Daarnaast dient het vervolg van het programma opgestart en binnen een jaar opgeleverd te worden.
- De kennisvraag dient voor de mogelijkheden binnen de versnelling en typologieaanpak parallel zo snel mogelijk opgepakt en uitgezet te worden.

5. Overwegingen

- Bij het kerkenprogramma dient er goed overleg met gemeenten mocht een kerk niet aan de norm voldoen. Deze moeten dan meegenomen te worden in de lokale PvA's. Versterking conform afspraken en kaders Erfgoedprogramma.
- Bij de kennisontwikkeling Versnelling en Typologieaanpak is nauwe samenwerking met (Italiaanse) experts van belang. Tevens is afstemming en toetsing met SoDM relevant voor mogelijk toekomstige toepasbaarheid van de methode.

4. MKB

1. Huidige situatie

MKB maakt onderdeel uit van de reguliere versterkingsoperatie en kent geen aparte aanpak zoals voor scholen, zorg en erfgoed. In het MJP en in het PvA Mijnraadadvies wordt MKB/Bedrijven ook niet sec benoemd. In het MJP is opgenomen dat binnen het thema economie gewerkt wordt aan schadeherstel en preventie van bedrijven (als één van de 4 sporen binnen thema economie). In dat kader is ook een bedrijvenadviespunt ingericht bij NCG en is gewerkt aan een agenda met knelpunten en mogelijke oplossingen voor bedrijven. Inmiddels wordt het schadeherstel (fysiek) via het TCMG afgehandeld (MKB valt onder schadeprotocol). De uitwerking van de agenda bedrijven heeft door alle ontwikkelingen een tijd stil gelegen. Wel is het afgelopen jaar de pilot MKB-compensatieregeling van start gegaan en is hiervoor een onafhankelijke beoordelingscommissie ingesteld. Het secretariaat hiervoor is belegd bij de NCG. Verder zijn een aantal kaders opgesteld voor tijdelijke huisvesting en compensatie bij inspectie. In het verlengde van de herstart van de versterkingsoperatie wordt nog gewerkt aan een voorstel voor specifieke aanpak MKB.

2. Toekomstige situatie

Een absolute voorwaarde voor een duurzame economische toekomst is het aanpakken van de negatieve effecten die bodembeweging (als gevolg van de gaswinning) heeft op bedrijven en op het vestigingsklimaat in de regio. In het kader van de versterking, maar ook in samenhang met schade, spelen nog diverse vraagstukken rond het MKB die de aandacht verdienen. Het advies is om binnen de versterkingsoperatie het MKB specifieke aandacht te geven en te zoeken naar maatwerk (bijv. via pilot). Daarnaast spelen ook vraagstukken rond aansprakelijkheid/zorgplicht (toezegging minister voor kamerbrief) en regelingen waar MKB nu niet voor in aanmerking komt (oa waardevermindering, koopinstrument, waardevermeerdering). Het voorstel is om het bedrijvenadviespunt te continueren, wat momenteel feitelijk functioneert als specialistische bewonersbegeleiding, gericht op de ondernemers in de versterkingsoperatie. Wel verdient de ondersteuning van ondernemers en de wensen voor een loket-functie (voor schade en versterking) nog de aandacht. Zeker ook gezien het voornemen om het NAM-bedrijvenloket op te heffen en op te laten gaan in het IMG.

3. Rollen/governance

MKB maakt onderdeel uit van de nieuwe governance voor de versterkingsaanpak. In het verleden bestond een stuurgroep economie maar laatste twee jaar heeft deze niet meer gefunctioneerd. Ad hoc is contact met belangenorganisaties. Recent (1 maart jl.) is nog overleg geweest met groep stakeholders (EBG, VNO/MKB, Bedrijvenvereniging Loppersum, Gasberaad, Provincie, gemeenten).

4. Urgentie

Op korte termijn is behoefte aan duidelijkheid over vervolg-aanpak voor het MKB. Binnen de versterkingsoperatie, maar ook breder, spelen diverse knelpunten waar een oplossing voor nodig is. Het betreft hier zowel een vervolg/verbreding op de MKB-compensatieregeling (nu als pilot voor de 1467) als ook een oplossing voor andere vraagstukken die spelen.

5. Overwegingen

MKB maakt direct onderdeel uit van de versterkingsoperatie, wel is het voorstel om hier een specifieke aanpak voor te ontwikkelen. Bij het publiek maken van de schade-afhandeling en versterking spelen de volgende aandachtspunten

- NAM-bedrijvenloket: Het bedrijvenloket was bedoeld voor ondernemers die te maken hebben met vragen/claims voor waardedaling, vermogensschade etc. als gevolg van het aardbevingsdossier.
- Compensatieregeling: is nu nog private regeling waarbij afspraak is dat aanvragen met advies van onafhankelijke commissie rechtstreeks door NAM worden afgehandeld. Op voorhand is niet goed in te schatten hoeveel MKB-ers en met name hoe groot de impact is van de versterking op de bedrijfsvoering hiervan.

5. Agro

1. Huidige situatie

Veel agrarische gebouwen hebben en/of krijgen te maken met de versterkingsaanpak. Daarbij geldt het reguliere proces van opname en beoordeling (O&B). De beoordeling van agrarische gebouwen met stalen en/of gelamineerde spanten kan via checklists plaatsvinden die CVW in opdracht van NCG ontwikkelt (o.g.v. de resultaten van de agro-pilot te Overschild). De huidige kaders voor versterking zijn niet toegespitst op de problemen waar de agrarische sector tegen aan loopt in het O&B-proces. De kaders moeten hierop worden aangepast. Een belangrijke issue bij agrarische panden zijn de asbestdaken die per 31 december 2024 zijn verboden. NCG heeft in 2018 een brief gestuurd aan de (betrokken) ministeries van IenW, LNV en BZK met het verzoek om in overleg met NCG tot een versnelling van de sanering van asbestdaken te komen in combinatie met de versterkingsopgave. Een verkenning hiertoe moet nog plaatsvinden.

Samen met gemeenten, provincie en LTO-Noord voert NCG de *pilot Nije Heerd* uit. Doel van de pilot is om agrariërs te ondersteunen bij het bouwen van een nieuwe aardbevingsbestendige schuur of stal. Het gaat hierbij om agrariërs die gebruik hebben gemaakt van het Programma Groninger Schuren en Stallen (PGSS); een door NAM samen met LTO ontwikkeld programma voortkomend uit de schadeproblematiek. Tweede doel van de pilot is om te bezien of met de in de pilot gehanteerde werkwijze een ruimtelijke plus kan worden gerealiseerd. De pilot zal voor de zomer worden afgerond. Uit de resultaten moet de meerwaarde van de gehanteerde werkwijze blijken en zo mogelijk hoe een eventueel vervolg hierop er zou moeten uitzien.

Een andere recente ontwikkeling betreft het advies dat de Agrarische tafel o.l.v. Rein Munniksma aan de drie bestuurslagen heeft uitgebracht over de oplossing van de problematiek van agrariërs (bv 1 loket-gedachte, asbest). Op dit moment wordt hierop een reactie voorbereid door Rijk, provincie en gemeenten. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan zullen er mogelijk nog acties voor NCG uit voortvloeien.

2. Toekomstige situatie

De versterking van agrarische gebouwen valt nu en in de toekomst onder de reguliere aanpak van NCG (incl. eigen initiatief). De kaders voor versterking moeten zodanig worden aangepast dat deze ook bij agrariërs kunnen worden toegepast. NCG zal – in samenwerking met betrokken (overheids)organisaties bezien op welke wijze de versterkingsaanpak tot een versnelling van de sanering van asbestdaken kan leiden; met name in die gevallen waarin de sanering van asbestdaken niet onder de versterkingsopgave valt. De komende maanden zal er duidelijkheid komen over de gevolgen van:

- de pilot Nije Heerd (evaluatie vindt voor de zomer van 2019 plaats)
  - het advies van de Agrarische Tafel en de bestuurlijke reactie hierop van Rijk, provincie en gemeenten.
- en de mogelijke consequenties voor de agrarische problematiek in het gebied.

3. Rollen/governance

NCG: uitvoeren versterkingsopgave incl. agrarische gebouwen (**uitvoeren**).
Daarbij vanuit

de uitvoering het **signaleren van** problemen, en **faciliteren/regisseren** van het proces om tot gewenste oplossingen en/of (beleid)kaders te komen.

NCG is als projectleider verantwoordelijk voor de afronding van de pilot Nije Heerd en zal i.s.m. betrokken partijen (o.a. provincie en gemeenten) o.g.v. resultaten conclusies trekken en aanbevelingen formuleren (**regisseren**).

Rijk (IenW, EZK, BZK, LNV), provincie en gemeenten: vastleggen beleid/kaders en evt. aanvullende financiering

4. Urgentie

De versterking van agrarische gebouwen is urgent in verband met het lopend proces inzake opname en beoordeling. De benodigde aanpassing van de kaders moet op korte termijn plaatsvinden. Vanwege het verbod op asbestdaken per eind 2024 zal er tijdig duidelijkheid moeten komen over een mogelijke versnelling van de asbestsanering in combinatie met de versterkingsopgave.

5. Overwegingen

- *relatie met versterkingsopgave*. De versterking van agrarische gebouwen maakt nu en in de toekomst onderdeel uit van de reguliere versterkingsopgave (O&B-proces). Het aanpassen van de versterkingskaders voor de agrarische sector (uitvoeringsbeleid) hoort hierbij; evenals het signaleren van problemen en het regisseren van de benodigde oplossingen.
- *zicht op afronding en planning*. De pilot Nije Heerd zal op zeer korte termijn (streven is voor de zomer van 2019) worden afgerond.

6. Economie

1. Huidige situatie

In het MJP is economie één van de thema's onder het flankerende beleid. Benoemd is dat NCG wil bijdragen aan een duurzaam economisch perspectief voor Groningen. Doelstellingen zijn:

- Het regionale bedrijfsleven (groot en klein) een sterke positie in laten nemen bij de uitvoering van het MJP: NCG bevordert dat er in de herstel- en versterkingsopgave door CVW wordt gewerkt met een wijze van opdrachtverstrekking waarin aandacht is voor regionale werkgelegenheid en innovatie. via de erkenningsregeling van het CVW wordt geborgd en gemonitord dat een aanzienlijk deel van de erkende vakmensen en gecontracteerde bedrijven uit de regio komt.
- De bevolking via goede scholingsprogramma's de mogelijkheid geven om optimaal in te stromen in de aardbevingsgerelateerde arbeidsmarkt: Hiervoor is het EPI-kenniscentrum opgericht waar NCG meerjarige subsidie voor verstrekt (t/m 2020). Verder is het 1000-banenplan in 2018 gestart waar NCG een belangrijke regie- en faciliterende functie in vervult en ook financieel ondersteunt. In het convenant dat is afgesloten met alle partijen zijn ook afspraken gemaakt over inzet van SROI bij inkoop en een regionale aanbestedingskalender. Vanuit NCG wordt projectsecretaris geleverd voor dit project.
- De innovatiekansen die voortkomen uit aardbevingsgerelateerde werkgelegenheid zoveel mogelijk mede-stimuleren: Hiervoor is o.a. Building (bouwinnovatiecentrum) opgericht, waarbij de NCG opdracht heeft verstrekt voor het opzetten van een Kennisplatform Bouwen en Versterken. Verder heeft NCG in 2018 opdracht verstrekt aan TNO voor verkenning naar de mogelijkheden voor de ontwikkeling en inzet van een interactief bewonersplatform. Een bewonersplatform biedt bewoners meer inzicht en mogelijk invloed in hun eigen versterkingsopgave en die van hun woongebied.

2. Toekomstige situatie

Een duurzaam economisch perspectief voor Groningen blijft ook komende jaren een belangrijk doel. Voor een belangrijk deel zal dit binnen het NPG verder vorm gegeven worden, waar dit ook één van de centrale thema's is. Tegelijk ligt er ook een belangrijke link met de inzet voor schade-herstel en versterking en bieden investeringen kansen voor de regio. Daarnaast is regio ook gebaat bij innovatie (o.a. i.r.t. versnelling) en voldoende capaciteit (arbeidskrachten) i.r.t. uitvoering. Duidelijkheid is gewenst over welke rol NCG nog speelt op dit thema en welke inzet onderdeel uit maakt van de versterkingsoperatie. Het voorstel (ambtelijk NCG) is om waar mogelijk de versterkingsoperatie te blijven koppelen aan regionale impact voor economie, arbeidsmarkt en innovatie. Dit kan vorm en inhoud gegeven worden door:

- NCG kan door manier van werken en aanbesteden verbinding zoeken met bouwsector en zorgen dat versterkingsoperatie ook optimaal economisch effect heeft in de regio (gericht op werkgelegenheid, regionale bouwsector, innovatie)
- Voortzetten van afspraken vanuit het 1000-banenplan over inzet SROI en regionale aanbestedingskalender bij de uitvoering van de versterkingsoperatie.
- Voortzetting samenwerking en ondersteuning van het EPI-kenniscentrum. Financiële ondersteuning is vastgelegd t/m 2020. Dit voorjaar worden gesprekken met financiers en stakeholders gehouden over hoe verder.
- Voortzetting van de samenwerking en ondersteuning van het 1000-banenplan (convenantpartner, verplichtingen t.a.v. SROI, secretaris-rol).
- Advies om NCG rol te geven om innovatie te stimuleren (link met versnellingsopgave) en deze zoveel mogelijk te laten landen in de regio (oa samenwerking met Building, TNO, Digitaal Bewonersplatform).

3. Rollen/governance

Binnen het NPG wordt ook aandacht aan besteed aan de regionale economie, arbeidsmarkt en innovatie. Inzet op dit beleidsthema zal voor een groot deel dan ook bij het NPG worden ondergebracht. Tegelijk is het advies om de versterkingsoperatie waar mogelijk te blijven koppelen aan de versterking van de regionale economie en arbeidsmarkt. Vanuit NCG zal hier dan inzet en capaciteit op moeten blijven en zal afstemming met NPG moeten plaatsvinden.

4. Urgentie

Op korte termijn is nog geen besluitvorming over toekomstige invulling van het thema en rollen noodzakelijk. Huidige samenwerking en ondersteuning kan voorlopig doorlopen en financiële afspraken liggen vast tot medio 2020. Komende maanden moet echter wel duidelijkheid komen over de vraag welke inzet/rol bij NCG blijft (i.r.t. versterkingsoperatie en flankerend). Het advies is om in lijn met bovenstaand voorstel komende tijd een concreet plan uit te werken.

5. Overwegingen

De versterkingsoperatie biedt kansen om de regionale economie en arbeidsmarkt te versterken. Waar mogelijk zou vanuit de versterking (en dus vanuit NCG) hier op ingezet moeten worden. Dit kan zowel direct bij aanbesteding van werken als indirect door continuering van lopende afspraken.

7. Leefbaarheid

1. Huidige situatie

In het bestuursakkoord 'Vertrouwen op herstel en herstel van vertrouwen' hebben Rijk, provincie Groningen en de G9 (Gemeenten Eemsum, Ten Boer, Delfzijl, De Marne, Bedum, Winsum, Appingedam, Slochteren en Loppersum) uitgesproken dat de leefbaarheid van het aardbevingsgebied een forse impuls moet krijgen. Inmiddels zijn dit vijf gemeenten: Het Hogeland, Delfzijl, Appingedam, Midden Groningen en Loppersum. Hiervoor is een Leefbaarheidsprogramma 'Kansrijk Groningen' opgesteld (met meerdere programma's) met een budget van totaal 60 miljoen.

NCG heeft de regie over vijf leefbaarheidsprogramma's met een programmabudget van 35 miljoen euro. Deze programma's zijn in afrondende fase. De stuurgroep Leefbaarheid komt niet meer bij elkaar. Via schriftelijke rondes wordt wel advies gevraagd over wijzigingsverzoeken en voortgangsrapportages en worden leden geïnformeerd over stand van zaken. Het gaat om de volgende programma's:

- Herstructureringsprojecten gemeenten – verschillende gemeenten
- Breedband – provincie Groningen
- Energietransitie – provincie Groningen
- Dorpsvisies en landschap – Landschapsbeheer Groningen
- Loket Leefbaarheid – Vereniging Groninger Dorpen

De andere programma's worden onder regie van de NAM uitgevoerd:

- Elk Dorp een Duurzaam Dak – Vereniging Groninger Dorpen
- Erfgoed/ Loket Herbestemming - Libau
- Leefbaarheidsprogramma - NAM

Er heeft een evaluatie plaatsgevonden over de lopende leefbaarheidsprogramma's door Sociaal Planbureau Groningen. Het rapport is aangeboden met een brief d.d. 27 maart 2019 aan de directeur Nationaal Programma Groningen vanwege leefbaarheid wat een belangrijk thema is.

2. Toekomstige situatie

Het programma moet de komende jaren netjes worden afgerond en eventueel worden overgedragen. Er liggen afspraken dat uitvoering en eindafrekening uiterlijk juni 2020 binnen moet zijn. Enkele projecten lopen nog door tot na 2020.

Nationaal Programma Groningen pakt veel nieuwe leefbaarheidszaken op. Gemeenten gaan aan de slag met lokale plannen. Er komt een Loket Leefbaarheid. Lokale Energietransitie krijgt een vervolg na 2019 in NPG.

Er is een Erfgoedprogramma waar ook aandacht is voor herbestemming (programma NAM). NCG is één van de partijen die Erfgoedprogramma heeft opgesteld.

Daarnaast is NCG opdrachtgever van Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. Het platform zorgt ervoor dat onderzoek en kennis op gebied van leefbaarheid wordt geagendeerd en wordt opgepakt door verschillende partijen. Er lopen nog verschillende onderzoeken vanuit Gronings Perspectief en GGD gericht op leefbaarheid.

3. Rollen/governance

NCG heeft de regie over de vijf genoemde leefbaarheidsprogramma's overgenomen van de Dialoogtafel. Nagenoeg alle gelden zijn toegekend. De stuurgroep Leefbaarheid komt niet meer bij elkaar. Dit is eind 2018 afgesproken in een vergadering van de stuurgroep. De stuurgroep bestaat uit: NCG (voorzitter en secretaris), provincie Groningen, aardbevingsgemeenten, LTO, Natuur en Milieufederatie, Groninger Dorpen, Groninger Bodem Beweging en de Veiligheidsregio

NCG vraagt Stuurgroep Leefbaarheid nog steeds via schriftelijke rondes om adviezen over wijzigingsverzoeken, uitstelverzoeken en voortgangsrapportages. Daarna volgt definitieve besluitvorming vanuit NCG. NCG controleert facturen, accountantsverklaringen, eindafrekeningen en stuurt deze door naar NAM. De NAM zorgt voor uitbetaling. NCG voert geregeld voortgangsgesprekken over de diverse programma's en houdt de stuurgroep hiervan op de hoogte en signaleert eventuele knelpunten en zoekt gezamenlijk naar oplossingen.

NAM is de financier van de leefbaarheidsprogramma's. Binnen NAM is het signaal afgegeven dat zijn het leefbaarheidsprogramma eind 2019 willen afronden dan wel over dragen. Er is 23 miljoen van de 35 miljoen uitgekeerd aan de diverse partijen (stand per 31 maart 2019). Partijen hebben veelal een voorschot gekregen van 80% van de totale toekenning.

4. Urgentie

Een groot deel moet nog worden afgerond (ook financieel). De komende tijd worden de gemeenten en andere betrokken partijen actief benaderd om te komen tot (financiële) afronding van de programma's en worden hierover afspraken gemaakt. De mogelijkheid wordt bijvoorbeeld verkend om resterende budget en verantwoordelijkheden neer te leggen bij de provincie Groningen.

5. Overwegingen

Er is geen directe relatie met versterking. Er komt geen nieuw Leefbaarheidsprogramma onder regie van NCG. Het programma wordt afgerond. Het onderdeel leefbaarheid krijgt een vervolg in het Nationaal Programma Groningen.

8. Energie

1. Huidige situatie

In het MJP 2017-2021 is het energiebeleid uitgewerkt in drie sporen:

1. Verduurzaming bij versterking.
De verbetering van de energieprestatie kan in de eerste plaats bereikt worden door verduurzamingsmaatregelen aan de woning te treffen, maar kan ook bereikt worden door participatie in collectieve energieopwekking en/of - besparing op straat-, wijk of dorpsniveau. Binnen dit spoor valt ook de subsidieregeling versterken en verduurzamen die worden beheerd door de NCG en de inzet van een EPA adviseur binnen het proces.
2. Stimulans voor lokale energiecollectieven
NCG heeft een bijdrage van € 5 miljoen verleend aan de provincie Groningen voor de uitvoering van het programma Lokale Energietransitie. Het programma heeft als doel het vergroten van de leefbaarheid en het versnellen van de energietransitie door het werven en ondersteunen van lokale energie initiatieven en het realiseren van energiebesparing en duurzame energieopwekking. Het programma loopt van 2016 tot en met 2019.
3. Smart Grids en lokale opslagtechnieken
NCG en de provincie nemen het initiatief om met betrokken belanghebbenden de ontwikkeling van Smart Grids en lokale opslagtechnieken te stimuleren. Er is geprobeerd om een pilot te starten, dit is echter nooit van de grond gekomen.

In het afgelopen jaar heeft de NCG een aanjagende rol gehad naar gemeenten om hun energiebeleid toe te spitsen op de versterkingsoperatie. De versterking geeft namelijk mogelijkheden om ambities in het kader van de energietransitie te realiseren. Gemeenten moeten dan wel vroegtijdig aan de slag met planvorming en kunnen daar eventueel nog aanvullende instrumenten bij ontwikkelen (bijvoorbeeld een subsidieregeling of duurzaamheidslening). NCG heeft o.a. bijgedragen aan het onderzoek van de Energy Academy in Overschild om alternatieven voor aardgas en verdere verduurzamingsmaatregelen in kaart te brengen. Gemeente Appingedam gaat in samenwerking met de NCG aan de slag met een zelfde aanpak. In de aanpak is er ook aandacht op welke wijze de bewoner het beste in staat kan worden gesteld om beslissingen te nemen inzake verduurzaming. Om bewoners verder te ondersteunen in dit proces is er ook een subsidie toegewezen aan Buurkracht/Grek. De stuurgroep energie waarin o.a. de provincie, Enexis, en Gasunie waren vertegenwoordigd, heeft zichzelf ontbonden.

2. Toekomstige situatie

Er zijn geen nieuwe afspraken gemaakt ten aanzien van het thema Energie, het MJP is daarmee nog steeds van kracht. Er is behoefte aan een herijking van de doelstellingen en taken die zijn omschreven in het MJP. Daarbij moet rekening worden gehouden met de nieuwe rol en bevoegdheden die de NCG als uitvoeringsorganisatie gaat vervullen.

Geadviseerd wordt om toekomstig beleid en uitvoering te richten op het eerste spoor "verduurzaming bij versterking". Het zwaartepunt ligt dan bij de versterkingsoperatie en de daarbij ontstaande koppelkansen. De NCG kan, ook in de toekomst, gemeenten faciliteren in het verbinden van hun duurzaamheidsambities met de versterkingsoperatie. Het vergt nog enige aandacht vanuit gemeenten om koppelkansen optimaal te benutten. De NCG kan hierin een aanjagende en faciliterende rol vervullen. Het programma Lokale Energietransitie van de provincie dat binnen het tweede spoor valt wordt dit jaar afgerond. Dit krijgt in de nieuwe

provinciale bestuursperiode waarschijnlijk wel een vervolg maar daar wordt geen rol in voorzien voor de NCG. Het derde spoor is nooit goed van de grond gekomen in relatie tot de versterking en heeft op dit moment geen prioriteit.

3. Rollen/governance

De gemeente speelt een centrale rol in de energietransitie van de gebouwde omgeving. Elke gemeente moet voor 2021 een warmtevisie hebben opgesteld met daarin per wijk een aanpak om van het (aard)gas af te gaan. Daarnaast werken de gemeenten samen met de provincie aan de regionale energiestrategie (RES). Binnen het Nationaal Programma Groningen is er ruimte voor gemeenten om projecten in te dienen om aardgasloze wijken/woningen te realiseren en andere energieprojecten van de grond te krijgen. Daarnaast hebben de gemeente Loppersum en Appingedam ook een subsidie gekregen vanuit BZK in het kader van aardgasloze wijken.

De versterkingsoperatie geeft kansen om de woningvoorraad verder te verduurzamen en van het gas te krijgen. Dit vergt echter wel goede afstemming tussen gemeenten en NCG. Ook partijen als de netbeheerder (Enexis) en lokale energiecollectieven moeten worden aangehaakt om ambities op dit vlak te realiseren en de uitvoering van de versterkingsoperatie goed te laten verlopen. Alternatieven voor aardgas moeten in kaart worden gebracht, energieplannen moeten worden afgestemd met de planning van de versterkingsoperatie en consequenties t.a.v. het elektriciteitsnet moeten inzichtelijk worden gemaakt. Ook bewoners moeten worden meegenomen in de transitie naar aardgasvrij en in staat worden gesteld om zelf keuzes te maken inzake het alternatief. Zodra de energietransitie de versterking raakt is afstemming noodzakelijk. Er is een duidelijke rol voor de NCG voor gebied-overstijgende problematiek die direct de uitvoering raakt (o.a. capaciteit van het E-net).

Het beheer van de waardevermeerderingsregelingen (bij schade en bij versterken) ligt op dit moment bij de NCG. De NCG onderhoudt contact met uitvoeringspartij SNN, verzorgt de jaarlijkse openstelling en legt waar nodig inhoudelijke wijzigingen voor aan de minister. NCG treedt als het ware op als schakel tussen de eigenaar van de regeling (min. EZK) en de uitvoerder van de regeling (SNN). De NAM speelt geen directe rol in de financiering en/of uitvoering van deze regelingen.

4. Urgentie

Op basis van het MJP ligt er voor de NCG een rol ten aanzien van het creëren en optimaliseren van koppelkansen. De huidige werkwijze sluit aan op de behoeften bij gemeenten, woningeigenaren en netbeheerder. Wanneer het MJP afloopt of wordt overschreven zal er een nieuw besluit moeten worden genomen over de wijze waarop verduurzaming en koppelkansen worden meegenomen in de versterking en welke rol de NCG hierbinnen speelt.

5. Overwegingen

De verduurzamingsopgave is direct gekoppeld aan de versterkingsoperatie. Het moment van versterken is een logisch moment om ook stappen te zetten op het gebied van verduurzamen en de werkzaamheden vinden idealiter ook gelijktijdig plaats. Dit moet goed worden ingeregeld in het (versterkings-)proces en bewoners moeten worden geïnformeerd over de mogelijkheden en de financieringsopties. Daarnaast geeft de sloop-nieuwbouw opgave gemeenten de mogelijkheid om hele wijken van het gas te krijgen en andere wijken/woningen daarop te laten meeliften (d.m.v. collectieve systemen). De energieopgave en de versterkingsopgave hebben elk hun eigen tijdspad, welke niet altijd met elkaar overeenkomen. Gemeenten kunnen worden gefaciliteerd om deze ontwikkelingen samen te laten lopen en optimaal gebruik te maken van de versterking om zo hun klimaat- en duurzaamheidsambities te realiseren.

9. Infrastructuur

1. Huidige situatie

In het huidige MJP zijn afspraken gemaakt over:

1. Het uitvoeren van een kwalitatieve risico inventarisatie (Antea rapport).
2. Invullen van kennishiaten zoals bijvoorbeeld kennis omtrent verweking.
3. Afspraken met NAM over het proces rond evt. versterking van nieuwbouw
4. Afronden van het Antea rapport middels gebiedsgerichte pilots
5. Kennisdeling binnen het PAI

Punten 1 en 2 zijn inmiddels afgerond. Punt 3 is niet (verder) opgepakt omdat NAM aangaf hier geen behoefte aan te hebben en er al een bestaande route is waarlangs beheerders zich kunnen melden bij NAM. In voorkomend geval faciliteert NCG de beheerder. Punten 4 en 5 zijn doorlopende onderwerpen van NCG.

Het ministerie van EZK heeft het Hooglerarenpanel gevraagd om over een aantal aspecten van infrastructuur in relatie tot geïnduceerde aardbevingen te adviseren. Dit advies – dat naar verwachting rond de zomer van 2019 wordt uitgebracht – kan tot extra activiteiten en/of werkzaamheden leiden.

2. Toekomstige situatie

Afgelopen periode zijn de meest kritische infrastructuurobjecten onderzocht en waar nodig versterkt. Wat in de toekomst wordt opgepakt zijn de volgende punten:

1. NCG blijft faciliteren bij gesprekken tussen infrabeheerders en NAM omtrent kosten voor versterking bij nieuwbouw zolang NAM nog in beeld is.
2. NCG faciliteert de aardbevingsgemeentes bij het uitvoeren van het onderzoek naar de veiligheid na een aardbeving met grote magnitude. Ook zal ondersteuning worden gegeven bij het vervolg van dit onderzoek.
3. NCG blijft kennisdeling verzorgen aan infrabeheerders middels een jaarlijkse PAI bijeenkomst.
4. NCG wordt betrokken bij de totstandkoming van de wet versterken op het gebied van Infrastructuur.

Bovenstaande punten zijn op dit moment ambtelijk in voorbereiding en worden daarna voorgelegd aan het Bestuurlijk Overleg Infrastructuur. Verder zal het gevraagde advies van het Hooglerarenpanel nog kunnen leiden tot andere werkzaamheden en/of activiteiten.

3. Rollen/governance

Momenteel is er sprake van een situatie waarbij de versterking van de gebouwen in het Groningen veld over gaat van private naar publieke aanpak. De op 11 maart gemaakte afspraken inzake governance zijn niet van toepassing op Infrastructuur, is uitgesloten van de governance-afspraken. Komende tijd moet worden bekeken welke aanpak voor industrie gekozen wordt. Hierbij wordt mogelijkerwijze dezelfde lijnen als voor industrie gekozen.

4. Urgentie

5. Overwegingen

1. Gezien het gegeven dat de kans op een zware aardbeving weliswaar kleiner wordt, echter wel blijft bestaan, zal een gemeente – net als andere infrabeheerders - zich moeten voorbereiden op een dergelijk situatie. Daarom zullen de gemeentes via de pilots inzicht krijgen in de veiligheidsissues die kunnen ontstaan. Als vervolg op de pilots zal een project starten om die issues te “managen”.
2. Indien uit bovenstaande pilots maatregelen komen kan gezocht worden naar samenloop met de versterkingsopgave van de woningen.
3. De “NAM eruit” werpt zijn schaduw vooruit bij infrastructuur. Zo zal in de loop van 2019 samen met EZK en I&W worden gekeken op welke wijze de infrastructuur een plaats moet krijgen. Naast inhoudelijke inbreng ligt het voor de hand dat NCG de schakel vormt naar de individuele infrabeheerders via het platform aardbevingsbestendige infrastructuur.

10. Industrie

Aanpak Chemische industrie (bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen)

1. Huidige situatie

Voorkomen moet worden dat er ontoelaatbare uitstroming van gevaarlijke stoffen plaatsvindt als zich een geïnduceerde aardbeving voordoet. Er zijn echter geen landelijke inhoudelijke toetsingscriteria voor de beoordeling van bedrijfsinstallaties met gevaarlijke stoffen. Om die reden is de afgelopen jaren gewerkt aan een kader om installaties op aardbevingsbestendigheid te kunnen beoordelen. Dit kader en daaraan gerelateerde afspraken zijn gezamenlijk door alle betrokken partijen (bedrijven, beleidsbepalende, vergunningverlenende en toezichhoudende instanties met NAM en onder regie van NCG) gemaakt en – als concrete beleidsbeslissing – vastgelegd in het MJP en daarbij behorend addendum. Het beleid is daarmee publiek, door de betrokken overheden, vastgesteld. Op basis hiervan onderzoeken de ongeveer 45 bedrijven – die op een door de stuurgroep industrie vastgestelde prioriteringslijst staan – hun installaties. In 2017 is een eerste groep van 15 bedrijven gestart met het doorrekenen van hun 3 a 5 meest risicovolle installaties. In het najaar van 2018 zijn ook de overige bedrijven hiermee gestart. Om tot versnelling van de onderzoeken te komen vindt er op dit moment nog nadere methodiekontwikkeling plaats. Hierbij moet gedacht worden aan de ontwikkeling van ‘blauwdrukken’, een handleiding, en een selectiemethodiek voor het bepalen van de installaties die doorgerekend moeten worden. Deze methodiekontwikkeling zal in 2019 worden afgerond. Over de procesgang en vergoeding van de onderzoeken en de op basis hiervan eventueel te nemen (mitigerende) maatregelen zijn afspraken gemaakt tussen NAM en SBE.

Naast deze bedrijven is de aandacht gericht op de ongeveer 200 overige (veelal kleinere) bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen. Hierbij moet gedacht worden aan veel voorkomende installaties zoals LPG-stations, ammoniak-koelinstallaties bij agrarische bedrijven en (chlor)zwembaden. Voor deze objecten loopt momenteel in opdracht van NCG een onderzoekstraject om te bezien of een generieke aanpak met checklists kan worden opgesteld voor de beoordeling van deze objecten op aardbevingsbestendigheid. Voor transportbuisleidingen (buisleidingen voor transport van gevaarlijke stoffen) wordt een landelijke norm uitgewerkt door een NEN-normcommissie transportleidingen.

Voor de procesgang is een industrietafel actief met een werkgroep en stuurgroep waaraan vertegenwoordigers van alle stakeholders deelnemen (provincie, gemeenten, ODG, VR, 3 departementen (EZK, IenW, SZW), SBE, bedrijven, NCG). Daaronder zijn er de uitvoerende werkgroepen zoals de werkgroep Kennisdeling, de werkgroep Gereedschapskist en diverse projectgroepen en afstemmingsoverleggen.

2. Toekomstige situatie

De stuurgroep industrie is – met NCG – van mening dat de industrie-aanpak onveranderd moet worden voortgezet. De stuurgroep zal dit advies ook aan het BO uitbrengen. Over deze gewenste toekomstige situatie vindt overleg plaats met de betrokken ministeries van EZK, IenW en SZW.

3. Rollen/governance

Rol NCG: (proces) regie op uitvoering en facilitering proces inclusief actieve monitoring; e.e.a. op verzoek van industrietafel. Onafhankelijke autoriteit met als enige belang het vlot en soepel naar een veilige toestand van de industrie tegen mogelijke aardbevingen te komen, los van alle overige

betrokken partijen; rol t.a.v. kennis en signalering van evt. problemen uitvoeringsproces en zorg voor oplossing hiervan;
 Rijk (EZK, IenW, SZW) verantwoordelijk voor wetgeving, kaders/normering en beleidsopstelling
 Provincie, gemeenten: vergunningverlening en toezicht
 VRG, ISZW, ODG: inspectie en handhaving
 NAM: financiering onderzoeken en maatregelen, inzet benodigde technische (mijnbouw)kennis, en tevens als (chemie) bedrijf betrokken (staat op prioriteringslijst)

4. Urgentie

Uitgangspunt voor de industrie is dat de veiligheid ervan in Groningen niet achteruit mag gaan door aardbevingen. Met de huidige industrie-aanpak wordt beoogd inzicht te krijgen in de veiligheidssituatie van bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen en eventuele mitigerende maatregelen, alsook te bevorderen dat die maatregelen (kunnen) worden getroffen. Dit inzicht is er pas als alle benodigde onderzoeken door bedrijven zijn uitgevoerd.

5. Overwegingen

Overwegingen die ertoe leiden om de huidige aanpak voort te zetten hebben betrekking op:

- *Draagvlak*: de afgesproken aanpak geniet draagvlak bij alle partijen en is volop in uitvoering. Partijen kennen de betrokken aanpak en weet waarvoor ze bij wie moeten aankloppen (*communicatie, doelmatig*).
- *Continuïteit*: Wijziging in de huidige (uitvoerings-)aanpak zal al snel tot stagnatie in het proces leiden. Dit terwijl het belangrijk is dat het proces zo snel mogelijk wordt afgerond zodat zekerheid over de veiligheid van de industriële installaties wordt verkregen (*nut en noodzaak*);
- *Publieke vaststelling beleidskaders afstemming*: de beleidskaders zijn afgesproken in de stuurgroep industrie en door betrokken overheden (*afstemming*) vastgelegd in het MJP. De overheid is verantwoordelijk voor het totale (beleids)kader. Bedrijven hebben hun (eigen wettelijke) zorgplicht voor de veiligheid van installaties voor omwonenden en werknemers. Anders dan bij woningen kan deze *zorgplicht van de bedrijven* en de financiering ervan (onderzoeken, maatregelen, onafhankelijke beoordelingen) niet door de overheid worden overgenomen.
- *Zicht op afronding*: Het gehele proces van onderzoeken zal naar verwachting binnen enkele jaren (2 a 3) kunnen worden afgerond;
- *Relatie met versterkingsoperatie*: de industrie-aanpak is gericht op het onderzoeken en zo nodig versterken van de bestaande installaties. Het ligt voor de hand dat er uitvoering ervan door NCG plaatsvindt, die de *uitvoeringsorganisatie* op het gebied van de versterking wordt. De beoordeling van de 200 overige/kleinere installaties kan wellicht worden meegenomen in de versterkingsaanpak van gebouwen (gemeentelijke plannen).
- *Aansturing en liaison*. De aanpak wordt gefaciliteerd, geregisseerd en aangestuurd door een *onafhankelijke overheidsautoriteit* (NCG) zonder belang. Een instantie, die los staat van de bedrijven, NAM, ook van de betrokken overheidspartijen met taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van beleidsbepaling, vergunningverlening, toezicht/handhaving, inspecties. De organisatie draagt zorg voor het (laten) uitvoeren van evaluaties en onderzoeken en intervenueert bij opdrachtverleningen en declaraties. Het aantal betrokken overheidsinstanties kan het beste worden beperkt om risico van extra (onnodige) bureaucratie te verkleinen en slagvaardig te blijven (*doelmatig*).

11. Wonen en woningmarkt

1. Huidige situatie

Het dossier Wonen en Woningmarkt bestaat uit:

- Koopinstrument -> financiering NAM tot en met 2020, uitvoering bij NCG
- Woonbedrijf -> opgericht
- Waardevermeerderingsregeling -> publieke regeling, uitvoering bij SNN
- Regeling Verduurzaming bij versterking -> publieke regeling, uitvoering bij SNN
- Onderzoek CBS woningmarktonderzoek -> uitgevoerd in opdracht van NCG, opdracht loopt tot 31-12-2019
- Onderzoek OTB Marktindicator -> uitgevoerd in opdracht van NCG, opdracht tot 1-5-2019
- Nieuwbouwregeling -> NCG is loket voor huidige Vervolg Nieuwbouwregeling (t/m 30 juni 2019), voorstel vanuit NCG aan EZK voor invulling vervolg via publieke regeling, streven EZK naar publieke regeling op 1-7-2019
- Invulling herbouwwaarde taxatie -> onderdeel van versterkingsopgave
- Waardeverminderingregeling -> EZK streeft naar publieke regeling, NCG geeft advies, in de tussentijd voert NAM onverkort de waarderegeling uit.

2. Toekomstige situatie

Discussiepunten op dit moment zijn:

- Publiekrechtelijke Nieuwbouwregeling: NCG heeft voorstel voor invulling gedaan, EZK is verantwoordelijk voor de regeling
- Waardeverminderingregeling. EZK moet regeling trekken, input NCG
- Vervolg Koopinstrument na 2020. Discussie over financiering

3. Rollen/governance

-

4. Urgentie

-

5. Overwegingen

-

11.1 Koopinstrument

1. Huidige situatie

Koopinstrument is aangekondigd t/m 2020 met financiering van NAM.

ronde 2018: 10 miljoen euro - gesloten

ronde 2019: 10 miljoen euro – loopt momenteel

ronde 2020: 10 miljoen euro – volgend jaar

2. Toekomstige situatie

In 2020 zal het instrument worden geëvalueerd en dan moet worden besloten of en op welke wijze er behoefte is aan een vervolg na 2020. Als dat het geval is dan zal ook financiering moeten worden gevonden.

3. Rollen/governance

NCG is verantwoordelijk voor het Koopinstrument.

NCG voert zelf het aanvraag- en selectieproces uit. Na de selectie voert het Woonbedrijf de taxatie- en aankoopprocessen uit met de door NCG geselecteerde bewoners.

4. Urgentie

Dat zal moeten blijken uit de evaluatie in 2020.

5. Overwegingen

Het Koopinstrument is een vangnet voor bewoners die ondanks uiterste inspanningen er niet in slagen om zelf hun woning te verkopen. Het hebben van schade aan de woning is geen vereiste en daarmee is de link met de aardbevingsproblematiek minder significant, behalve dan dat de woning gelegen moet zijn in het aardbevingsgebied. Woningen die worden aangekocht worden weer verkocht wat gunstig is voor de doorstroming op de woningmarkt. In sommige gevallen kunnen aangekochte woningen worden ingezet als wisselwoning.

Nut en noodzaak is aangetoond door het aantal aanvragen dat we ontvangen. Het voorziet in een behoefte. Naar de toekomst toe zal die behoefte wel in de gaten gehouden moeten worden. Mogelijk dat in de toekomst het instrument ook verbreed zou kunnen worden naar agro en mkb'ers (bedrijfspannen), maar zolang NAM het instrument financiert is dat onbespreekbaar. Dan zouden er andere geldschietters moeten zijn.

11.2 Woonbedrijf

1. Huidige situatie

In 2019 is de Stichting Woonbedrijf Aardbevingsgebied Groningen (het Woonbedrijf) opgericht. Het Woonbedrijf is opgericht om zich op de volgende taken toe te kunnen leggen:

1. het opkopen en beheren van woningen bij economische en sociaal-maatschappelijke knelpunten (bijvoorbeeld het Koopinstrument);
2. het opkopen en beheren van gebouwen bij het oplossen van complexe schadegevallen;
3. het opkopen van gebouwen waar versterken duurder is dan de marktwaarde van het gebouw; en 4. het voorzien in wisselwoningen en tijdelijke bedrijfsruimte voor de versterkingsopgave.

Het Woonbedrijf is een entiteit die zelfstandig privaatrechtelijke handelingen kan verrichten. Er wordt een subsidie van 10 miljoen euro door de NCG (EZK) verstrekt voor de uitvoering van het Koopinstrument. Andere geldstromen zijn afhankelijk van de behoefte en nadere afspraken met opdrachtgevers.

De nadere inrichting van het Woonbedrijf gebeurt met een nog op te stellen uitvoeringsovereenkomst tussen EZK (NCG) en de stichting Woonbedrijf Aardbevingsgebied Groningen. In de uitvoeringsovereenkomst wordt in ieder geval geregeld: –de werkwijze van het Woonbedrijf; –de interne procedures; –de objectieve criteria en financieringsstromen die bij de beslissing op aanvragen voor het kopen, exploiteren, beheren, onderhouden en verkopen van woning en gebouwen worden gehanteerd door het bestuur; –de financieringsstromen van de verschillende activiteiten; en –het toezicht op het beheer en de administratie van het vermogen van het Woonbedrijf.

2. Toekomstige situatie

Zie de huidige situatie.

3. Rollen/governance

Samenhang met TCMG, TIVO, CVW, CBS en NCG. Het Woonbedrijf kan voorzien in het kopen, beheren en verkopen van woningen als deze voortkomen uit de regelingen/instrumenten.

4. Urgentie

Verschillende werkprocessen moeten nog worden ingericht. De prioriteit ligt nu bij het Koopinstrument, daarna worden andere processen ingericht. Denk bijvoorbeeld aan koop/sloop.

5. Overwegingen

-

11.3 Nieuwbouwregeling

1. Huidige situatie

De afspraken uit het MJP2017-2021 zijn achterhaald. Op 20 december 2018 zijn er afspraken gemaakt tussen NAM, EZK en NCG over een tijdelijke verlenging tot 1 juli 2019.

2. Toekomstige situatie

Regeling wordt publiekrechtelijk per 1 juli 2019.

3. Rollen/governance

EZK is opdrachtgever voor NCG (UO) om de regeling uit te voeren per 1 juli 2019.

4. Urgentie

Niet van toepassing.

5. Overwegingen

Nvt

12. Calamiteiten

1. Huidige situatie

NCG heeft geen formele positie tijdens een ramp of crisis, wel is het goed voorbereiden van alle partijen op eventuele calamiteiten als gevolg van aardbevingen is één van de doelstellingen in het MJP. In dat kader werkt NCG nauw samen met de Veiligheidsregio Groningen (VRG) en biedt NCG (financiële) ondersteuning. Zo zijn afspraken gemaakt over de financiële bijdrage voor twee fte bij de VRG (adviseur en communicatie-medewerker) tot en met 1 juni 2020. Verder is voor 2018 een bijdrage geleverd voor de opleiding van brandweerpersoneel in de constructieve veiligheid en een bijdrage voor de grote aardbevingsoefening (c.a. 125.000 euro). Recent is het verzoek gedaan voor een bijdrage voor masterclass/training zorginstellingen (77.500), waarvoor in 2018 reeds een toezegging is gedaan.

De VRG is tijdens een ramp of crisis n.a.v. een zware aardbeving de verantwoordelijke partij. Hier is het incidentbestrijdingsplan (IBP) aardbevingen voor opgesteld. Afgesproken is dat de NCG kan worden uitgenodigd voor het RBT (Regionaal BeleidsTeam) ten tijde van een crisis als toehoorder (en adviseur). Verder kan NCG een rol vervullen in de nafase.

EZK heeft een crisisdraaiboek aardbevingen opgesteld waarin zaken zijn vastgelegd over o.a. crisisbeheersing, organisatie, rolverdeling en communicatie. De rol van NCG hierbij is het aanleveren van informatie en het meedraaien in de crisis-organisatie (o.b.v. vrijblijvende beschikbaarheid). Vanuit NCG Den Haag draaien we mee in de piket van EZK/ETM en wordt aangeschoven bij een DBT (Departementaak BeleidsTeam) wanneer er opgeschaald wordt. Dit heeft bijv. in zomer 2018 plaatsgevonden bij de blokkade van de NAM-locatie in Farmsum.

2. Toekomstige situatie

Afgelopen november vond de 3-daagse aardbevingsoefening plaats. Afgesproken is (intern NCG) onze rol te evalueren. In DT is hiervoor volgende advies besproken en vastgesteld.

Het voorstel is om de rol van NCG bij calamiteiten opnieuw te bepalen en hierover gesprek VRG op te zoeken. Voorgestelde lijn daarbij:

1. Gezien de veranderende rol van de NCG (directeur, geen bestuurder) lijkt het voor de hand te liggen dat de NCG een kleinere rol speelt tijdens/na een crisis (oa geen uitnodiging voor RBT). Ook de rol voor NCG als organisatie zal bij een crisis(oefening) logischerwijze kleiner kunnen zijn. Beide punten overigens ter bespreking met de VRG.
2. De NCG blijft een ondersteunende/faciliterende rol spelen op het gebied van calamiteiten, zowel vanuit lopende afspraken met de VRG als de (nog) aanwezige beleidslijn in het MJP. In het kader van de herijking van het MJP is het goed te bekijken wat naar de toekomst toe nodig cq wenselijk is en welke rol NCG hierbij kan/moet spelen. Suggestie om dit ook in het gesprek met VRG mee te nemen. Dit zelfde geldt overigens ook voor de ondersteunende rol richting EZK (crisisdraaiboek).
3. Overleg en afstemming met de VRG blijven vanuit die optie belangrijk.
4. Crisisplan NCG: evaluatie roept de vraag op of het nodig/wenselijk is om als NCG een crisisplan op te stellen? Hiervoor is vanuit de organisatie nog geen advies opgesteld en is nog aandachtspunt voor het vervolg.

3. Rollen/governance

Rol van NCG is ondersteunend en faciliterend
 Samenhang met andere partijen en thema's is heel beperkt
 Transitie privaat-publiek speelt hier geen rol

4. Urgentie

Op heel korte termijn is nog geen besluitvorming over toekomstige invulling van het thema en rollen noodzakelijk. Huidige samenwerking en ondersteuning kan voorlopig doorlopen en financiële afspraken liggen vast tot medio 2020. Komende maanden moet echter wel duidelijkheid komen over de vraag of/welke rol NCG blijft spelen op dit thema. Besluit hierover zal in samenspraak met VRG en opdrachtgevers moeten worden genomen.

5. Overwegingen

-

13. Kennis en onderzoeken

1. Huidige situatie

Voor de aanpak van de aardbevingsproblematiek is nieuwe kennis nodig. Tegelijk wordt kennis, en daarmee beleid, niet altijd vertrouwd. Daarom heeft NCG een onderzoeksprogramma. Lopende projecten zijn:

<i>Opdracht</i>	<i>Uitvoerder</i>	<i>Looptijd</i>	<i>Vervolg?</i>
<i>kennisdeling</i>			
Kennisplatform Bouwen en Versterken	BuildinG	tot juli 2020	Optie 5 j verlengen
Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk	RuG &partners	tot juli 2020	Optie 5 j verlengen
Critical reviews	RuG	tot juli 2020	Optie 5 j verlengen
EPI-kenniscentrum	EPI	t/m 2020	subsidie
<i>monitoring</i>			
Woningmarktontwikkelingen	CBS	nov 2019	te verlengen
Regionale marktindicator	OTB TUDelft	april 2019	te verlengen
Gronings Perspectief	RuG	t/m 2020	PM
<i>eenmalig</i>			
Pilot Tiltensoren	Fugro/Zonneveld Archipunt/MUG	2021	eenmalig
Proeftuin Onderdendam	PM	2018	eenmalig

2. Toekomstige situatie

Monitoring, kennisopbouw en -deling zal ook de komende tijd belangrijk blijven. Zowel technische als sociaal-economische inzichten zijn van belang voor de versterkingsopgave.

De Kennisplatforms hebben onlangs geactualiseerde kennisagenda's opgeleverd. Bedoeling is op basis hiervan nieuw onderzoek op te starten. Ook voor pilots los van de kennisagenda's is ruimte.

3. Rollen/governance

NCG is opdrachtgever voor bovengenoemde activiteiten. De Pilot Tiltensoren wordt betaald door NAM.

4. Urgentie

De opdrachten en subsidietoezegging rond kennisdeling lopen tot juli resp dec 2020. Dit betekent dat NCG in de loop van 2019 in gesprek moet over een mogelijk vervolg.

Bij monitoring-onderzoeken ligt verlenging voor de hand. Voor het woningmarktonderzoek van OTB zal hierover dit kwartaal (Q2) gesproken moeten worden, met CBS voor het eind van dit jaar. Gronings Perspectief is afgelopen jaar verlengd tot 2020.

Andere lopende onderzoeken zijn eenmalig en behoeven geen besluitvorming. Voor nieuwe onderzoeken op basis van de geactualiseerde kennisagenda's worden nu binnen NCG startnotities geschreven. Die zullen begin mei voorgelegd worden aan het DT.

5. Overwegingen

(Vertrouwde) kennis is belangrijk voor het uitvoeren van de versterkingsopgave. In die lijn kan NCG een rol houden bij kennisdeling en onderzoek. Als alternatief voor NCG kan gedacht worden aan opdrachtgeverschap vanuit het NPG voor Leefbaar en BZK voor Bouwen. Op dit moment heeft nog geen partij actief interesse getoond om de onderzoekstaken van NCG over te nemen

14. Tiltsensoren

1. Huidige situatie

In juli 2017 heeft NCG aangegeven een pilot met tiltsensoren uit te gaan voeren. Op basis daarvan zijn voorbereidingen getroffen om dit vorm te geven, wat uiteindelijk heeft geleid tot een succesvolle Europese aanbesteding om de pilot te kunnen uitvoeren.

2. Toekomstige situatie

NCG zal in samenwerking met de twee contractanten de verdere voorbereiding voor de pilot uitvoeren, zodat in de zomer 2019 gestart kan worden met het meten. De pilot heeft een looptijd van 2,5 jaar. Voor de uitvoering van de pilot is 2 mln. beschikbaar.

3. Rollen/governance

NCG is opdrachtgever voor de uitvoering van de pilot. De pilot wordt gefinancierd met privaat geld (NAM), maar wordt onder publieke regie uitgevoerd. Stakeholders worden betrokken door het instellen van een begeleidingscommissie.

4. Urgentie

Nvt

5. Overwegingen

NCG heeft toegezegd deze pilot uit te voeren en heeft hiervoor ook overeenkomsten gesloten met (commerciële) partijen. In de overeenkomsten is de mogelijkheid benoemd dat het opdrachtgeverschap zou kunnen veranderen gedurende de looptijd. Op dit moment is er geen ander partij in beeld die de pilot zou kunnen overnemen. In het kader van continuïteit blijft de pilot bij NCG .

15. Schade

1. Huidige situatie

De afspraken uit het MJP 2017-2021 zijn vervangen door het Besluit Mijnbouwschade. Door de instelling van TCMG en de opdracht van de Minister van EZK en de CdK aan NAM om de circa 6.000 oude schades een aanbieding doen om het dossier op te lossen, heeft NCG geen rol ten aanzien van schade. De mogelijkheid om een dossier met complexe schade waar schade en versterken beide aan de orde zijn, is hiermee echter ook verdwenen. Daarnaast is er niet één partij die de functie invult om de afhandeling van de schade te monitoren.

2. Toekomstige situatie

Voor de bewoner/eigenaar is het wenselijk om met één loket te maken te hebben en dat er een integrale aanpak kan worden geboden voor de schadeafwikkeling en versterking.

3. Rollen/governance

Ondanks dat de schadeafhandeling en de versterking bij twee verschillende overheidsorganisaties liggen, zijn er nog steeds dossiers waar een integrale aanpak de beste oplossing is voor de bewoner/eigenaar.

4. Urgentie

Voor de langere termijn wordt gewerkt aan één organisatie, namelijk het Instituut Mijnbouwschade Groningen. Voor de korte termijn werken NCG en TCMG aan een convenant om vooruitlopend daarop toch mogelijkheden te hebben om informatie uit te wisselen en processen af te stemmen.

5. Overwegingen

Nvt